# HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"


**HET LIDMAATSCHAP** der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

**GRATIS!**

**Zij die nog dit jaar als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen g r a t i s het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar (minimum contributie *f* 5.— 's jaars).**



## Koninklijke Vereeniging „Oost en West".

**Bij het Hoofdbestuur onzer Vereeniging is, blijkens schrijven van 17 dezer van den particulieren Secretaris van H. M. de Koningin, het vereerende bericht ingekomen dat het Hare Majesteit behaagd heeft aan de Vereeniging „Oost en West" toe te kennen het praedicaat „Koninklijke".**

## Crisis-Steuncomité voor Nederl.-Indië.

**te 's-Gravenhage.**

**Bijdragen voor bovengenoemd Comité en bestemd tot leniging van den nood, waarin in Indië vele landgenooten en inheemschen, tengevolge van de economische wereldcrisis, verkeeren, worden gaarne ingewacht bij den Penningmeester van het Comité, giro No. 198000.**

**Ook op de giro-rekening No. 14574 van het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" kunnen voor hetzelfde doel gelden worden gestort of bijgeschreven.**

**Dat een ieder, naar zijn kunnen moge helpen! Ook kleine bijdragen zijn van harte welkom.**

**HET HOOFDBESTUUR.**

## E. L. K. Schmülling †

Te Honnef, in Duitschland, waar hij sedert een jaar ongeveer voor herstel van zijn gezondheid vertoefde, is overleden de heer E. L. K. Schmülling, oud-ass.-resident op Java. De heer Schmülling had o.a. groote belangstelling voor de luchtverbinding Nederland—Indië, waarvan hij ook in vele lezenswaardige artikelen in het „Koloniaal Weekblad" heeft getuigd. Hij heeft jarenlang tot onze gewaardeerde medewerkers behoord.

Hij ruste in vrede.

## Brieven van den heer Tillema.

**De tweede etappe volbracht.**

De Missie had me indertijd gevraagd, of ik het een en ander van haar werk, van de gewoonten enz. der Dajaks wilde filmen. Uit sympathie voor den arbeid der missionnarissen beloofde ik bij terugkomst van Apo-kajan de Mahakkam op te gaan om aan het verzoek te voldoen. Ik merk hier even op, dat er zoowel in Indië als in Nederland weinig begrip bestaat over den arbeid der Zending. Men wijst er bijvoorbeeld op, dat de resultaten vaak zoo gering zijn. Men vergeet ten eerste, dat zendingswerk arbeid is waarvan de resultaten uiterst langzaam doordringen, en ten tweede dat geestelijke veranderingen niet in cijfers kunnen worden uitgedrukt. Het ligt niet op mijn weg om er hier nog meer van te zeggen. Ik hoop alleen van harte, dat mijn arbeid er toe zal meewerken vooroordeelen en wanbegrippen weg te nemen.

Ik voer dus de majestueuze Mahakkam op. Na bij mijn kinderen te Samarinda te hebben uitgerust, begon het vermoeiende zwalken weer. Vergis ik me niet, dan heb ik over zoo'n tocht nog weinig verteld. Het vermoeiende der reis wordt vooral veroorzaakt door het uren en uren zitten (niet op een stoel!) in een prauwtje en door het slechte verblijf 's avonds en 's nachts. Soms „logeert" men in een „ladang-hutje". Een ladang-hutje is een huisje, dat den Dajak bij zijn veld-(ladang)-arbeid. Relatief is het niet slecht. Van comfort is er natuurlijk geen sprake. Maar ik logeer er liever dan in een boschbivakje of in een dorps-„koeboe". Een koeboe is een huisje, dat bestaat uit een vloer met een dak er boven. Het dak laat vaak den regen door. De vloer is pl.m. 2 meter van den grond. Langs een ingekeepte boomstam, meestal wankel, klimt men naar boven. Gemakkelijk is dit niet. Om des avonds en des nachts geen last van honden te hebben, keert men den boomstam om. Daarmee is de last niet heelemaal weggenomen! Alleen het binnenkomen heeft men hun verhinderd.

De vele honden (in sommige kampons zijn er honderden van deze nuttige dieren) maken 's nachts de rust, die men toch zoo noodig heeft illusoir. Deze honden kunnen niet blaffen, maar huilen, janken, des te beter. Als er een begint, begint de heele groote bende. Ik heb er heel veel hinder van gehad. Tot de heer De Rooij, arts te Long-nawang, me een probaat middel aan de hand deed: de ooren dicht stoppen met watten doortrokken met vaseline. Dit middeltje werkte verbluffend goed. Erg hinderlijk zijn verder de steken der bijna mikroskopisch kleine insecten, aga's genaamd. De jeuk door de steek veroorzaakt, is ondragelijk. De onbedekte lichaamsdeelen — voor alles de enkels — inwrijven met vochtig gemaakte zeep, gaf mij vaak verlichting. Men moet om 's nachts geen hinder van die talrijke kwelduiveltjes te hebben, een klamboe meenemen met heel dichte mazen. Daar men practisch gesproken in de open lucht slaapt is zoo'n klamboe niet hinderlijk warm. Tegen de muskieten is een klamboe natuurlijk eveneens noodig. 't Is op een der reizen gebeurd, dat mijn reisgenoot geen klamboe had meegenomen en ook geen kinine. Ik vroeg hem of hij zelfmoordplannen had. Hij keek me bij die vraag ongeloovig aan. Het onverantwoordelijke van een dergelijk verzuim was niet tot hem doorgedrongen. Hij is jong, zal nog heel veel in malariastreken moeten tourneeren. Moge hij zich mijn opmerking steeds blijven herinneren!

Bij het opvaren der rivier, hoorde ik eens een plof, vlak naast me. De roeiers vertelden, dat door het optrekken der boot langs de boomen aan den kant, hetgeen geschiedt door een ruim drie meter lange staak, waaraan boven een ijzeren haak is bevestigd, die aan de takken wordt gehaakt, een slang in den boom het evenwicht had verloren. Het gebeurt wel, dat zoo'n beest in de boot valt, hetgeen een groote ontsteltenis veroorzaakt. De dames, die taschjes en schoentjes dragen van slangenleer, zullen vermoedelijk niet weten, dat vooral langs de Mahakam de duizenden slangen worden gevangen, die de grondstof voor deze toiletartikelen leveren. Een der manieren om ze te vangen is de volgende: eenige mannen trekken de bosschen in, voorzien van een vischnet. De mannen zoeken in de boomen of er ook slangen op de takken zitten. Merkt men er een, dan houdt men het net onder den tak, die flink wordt heen en weer geschud. Het beest valt in het net en wordt gestrikt. Dit eischt natuurlijk handigheid. Het merkwaardigste is, dat de

roeiers mij herhaaldelijk op slangen in de boomen opmerkzaam maakten, maar dat het meermalen gebeurde dat ik ze niet zag.

Nog een gevaar bij het optrekken der booten vormen de vallende doode takken of boomen. Bij zoo'n gelegenheid is mijn reisgenoot op een decimeter na zijn hoofd in den romp gedrukt.

We voeren langs Long-Iram, het plaatsje indertijd door het militair bestuur gesticht. 't Maakte op mij o.a. door zijn bloemetjes een vriendelijken indruk. In tegenstelling met Long-Nawang waar men indertijd ook bloemetjes kweekte, maar die door militaire koeien weggevreten werden. Op last! Na eenige dagen kwamen we bij het doel der reis: de geweldige, gevaarlijke Kiham-Hallo (hallo is: vreemdeling). Die Kiham draagt haar naam, omdat alleen zij, die haar goed kennen, er zonder gevaar doorheen kunnen gaan. Een vreemdeling verdrinkt er bij min of meer hoog water beslist. Voor ons bestond en geen zweem van gevaar, 1e. omdat de bestuursambtenaar te Long-Iram, de heer Gerritsen voor een zeer goede boot en hoogst bekwame roeiers had gezorgd en 2e omdat de waterstand buitengewoon laag was. Van sensatie was geen. Nu, ik had er na mijn tochten in Apokajan ook geen behoefte meer aan. Toch was ik blij toen ik er was, want die kiham is omdat de rivier, door hooge steile rotsen haar weg heeft geslepen, zeer imposant. 'k Had bij het filmen nog het geluk, dat de zon niet al te vaak door wolken werd bedekt, en de hemel pas heelemaal door wolken werd bedekt, toen ik gereed was: pl.m. 3 uren had ik noodig gehad. Voor de lezers, die fotografeeren of filmen de volgende opmerkingen: De gevoeligheid van het materiaal voor licht vermindert bij het bewaren. Het mijne was pl.m. 1 jaar oud, was soms aan hooge temperaturen blootgesteld, zoodat de gevoeligheid sterk was verminderd. Hiermee moest ik bij mijn arbeid rekening houden. Daarom ontwikkelde ik geregeld kleine stukjes film. 't Bleek mij dat ik bij vol zonlicht niet verder kon diafragmeeren dan f :4. Hetgeen weinig is en zeer hinderlijk bij objecten met veel „diepte". Enfin ik ben tevreden. Een merkwaardig voorval heb ik jammer genoeg niet kunnen nemen: door de kiham voeren met groote snelheid vlotten, geheel gemaakt van dunne rottan (Spaansch riet). Die vlotten worden bestuurd door een 5-tal mannen, die er daartoe lange riemen aan hebben bevestigd. 't Is zwaar werk dat vervoeren. Dagen en dagen duurt het voor de vlotten te Long-Iram zijn, waar Chineezen de rottan koopen. Het schijnt dat er eenige oplevling in den Rottan-handel komt. Ook in het diepe binnenland van Borneo laat de economische depressie zich gevoelen.

Zooals reeds gezegd was ik na ongeveer drie uur werken gereed. Het was toen 11 uur in den ochtend. De leider van den tocht merkte op, dat wij bij onmiddellijk vertrek 's avonds nog wel te Laham, een der missie-posten, konden zijn. Daar wachtte ons huiselijkheid. We konden dus de „koeboe" vaarwel zeggen, als we oproeiden. Het behoeft zeker geen betoog, dat we niet talmden. Na ongeveer tien uur roeien zamen we het silhouet van het missiehuis uit de duisternis opdoemen. De trompet werd gestoken en kort daarna werden de vrijwel uitgehongerden gelaafd en gesterkt. Nadat ik een paar dagen te Laham had gefilmd, bracht het motorbootje der missie ons te Tering terug. Daar heb ik onder meer een Maleier ontmoet, van beroep visscher. Dat is nu niets bijzonders, maar wel merkwaardig was het, dat hij voor aas gebruikte krokodillenvleesch. Daartoe ving hij eerst zoo'n beest, liet het verdrinken, waarna hij het vleesch van het beest afhakte, en dit aan zijn woonvlet in het water hing. De visschen kwamen er dan op af en werden gevangen met een werpnet. Ik heb gezien hoe de Maleier zoo'n krokodil vangt, maar dit niet gefilmd. Met opzet. Het is namelijk mijn bedoeling niet sensatie te verwekken. Ik heb nu twee groote reizen door Borneo gemaakt en in die paar jaar slechts een keer één levende krokodil van zeer dichtbij gezien. Door nu dit geval te filmen, zou ik den indruk wekken, dat het tot de dagelijksche voorvallen behoort en dit is allerminst het geval.

De Mahakkam zou, zegt men, „vol" krokodillen zitten. Ik heb er op mijn tocht slechts één gezien.

Te Tering heb ik het geluk gehad eenige godsdienstige feesten, verband houdende met de rijstplant, te kunnen filmen. 't Heeft veel moeite gekost, want het strijdt met de adat om feesten te ensceneeren. De buitenstaander krijgt bij adatfeesten den indruk, dat de adat niet diep zit, omdat het er vaak vroolijk bij toegaat. Maar dat het wel diep zit, bleek o.a. te Tering, waar alleen die Dajaks wilden medewerken aan het filmen, die al lang met de missie in contact waren geweest. Deze mannen vreesden niet meer door mee te doen zich den toorn der goden en geesten op den hals te halen. Ik vond dit een merkwaardige uiting van het contact met de missionarissen; een tourist zou van een dergelijken invloed niets hebben gemerkt.

Ik ben nu op weg naar Bandjermasin, waar de Baseler Zending me gevraagd heeft eenige opnamen te maken. Het materiaal is telegrafisch besteld en dus versch. Als nu de zon me maar wat welgevallig is, kan ik weer behoorlijk diafragmeeren, zonder angst voor mislukkingen. En dan 3 December via Priok met de „Tapanoelie" naar huis. Ik vergat nog te vermelden, dat ik te Samarinda bericht kreeg van den heer Mol, dat hij 7 zendingen film ontving. „Ze zijn goed." Heerlijk. Er zijn er 16 onderweg. Mogen ze alle goed zijn, opdat het mij mogelijk zal zijn een juist idee te geven van Borneo en sympathie te verwekken voor den Dajak.

N.B. Taman Kila, het groote opperhoofd der Kenja's heeft gratie gekregen. Resident Van Suchtelen's voorstel is bij de Regeering dus in goede aarde gevallen. Er zal groote vreugde zijn in Apo-Kajan. Jammer, dat ik den intocht niet kan meemaken!

H. F. TILLEMA.

# Herinneringen uit het Indië van een Oudgast.

## VI.

Een weldoende fee als hotelhoudster. — Dankbaren en berooiden. — Komt terecht, mijn jongen! — De omstandigheden voor beginners ongunstig. — Het voorschot bracht uitkomst. — Onbepaald crediet. — Merkwaardige venduties. — Hulpbetoon en corruptie. — Paitjes in veiling. — Zorgeloos en toch zorg voor de toekomst. — Toen alles, nu haast niets meer te hopen.

Ik had bij aankomst te Batavia met enkele medepassagiers mijn intrek genomen in een van de grootste hotels op Weltevreden tegen een pensionprijs van vijf gulden per dag. Dit hotel had destijds nog een zeer bijzondere reputatie, doordat een zeker Moeder K., zoo als zij door haar vele vrienden genoemd werd, er vele jaren den scepter had gezwaaid in den besten zin, want zij was in werkelijkheid zooiets van een weldoende fee, die het Indische leven van dien tijd ten volle begreep en er naar handelde. Ups en downs wisselden elkaar veelal snel af, zij konden Moeder K. echter weinig deren, want zelf geen behoeften kennende, verheugde zij zich slechts als het haar gasten voor den wind ging en zij stak hun de helpende hand toe, als de nood aan den man was. Het bekende gezegde uit dien tijd: „Alles komt in den Oost terecht", was haar lijfspreuk en deed haar en overgroot vertrouwen stellen in de menschen.

Een oudgast hoorde ik eens spreken van het hotel der „dankbaren" en dat der „berooiden".

De dankbaren waren de talrijke logé's, die voor de zooveelste maal bij Moeder K. terugkwamen uit erkentelijkheid, ook wel met de stille hoop andermaal van haar hulpvaardigheid te profiteeren. Tot de laatste categorie behoorden vooral velen, die van buitenlandsch verlof teruggekeerd waren met een hoofd vol promotieillusies maar.... een leege beurs. Over die leege beurs maakten zij zich niet al te veel zorgen, de ondervinding had hun voldoende geleerd, dàt in den Oost werkelijk alles terecht kwam en Moeder K. was er in elk geval ook nog. Zij beschouwden zich dan ook niet eens als „berooiden". De eigenlijke berooiden waren zij, die alle optimisme ten spijt, op bepaalde momenten bitter gekweld werden door geldzorgen; het waren de jongeren, de a.s. landsdienaren en employé's, die na een genoeglijke mailreis met een paar kwartjes op zak bij Moeder K., die hen bijzonder aanbevolen was, een tijdelijk onderdak zochten.

Hoe zou de hotelhoudster hen ontvangen, en wat zou er gebeuren als plaatsing eenigen tijd uitbleef? Met schuchtere schreden zochten zij Moeder K. op in haar kantoortje en trachtten haar met halve zinnen hun toestand bloot te leggen. De foltering duurde gelukkig niet lang. Moeder K. knikte hen vriendelijk toe: „Komt terecht mijn jongen. Je trekt in kamer No. ... en zet alle zorgen op zij.

Daar waren er ook, te schuchter om reeds dadelijk de clementie van de hotelhoudster in te roepen. Zij bleven dan een paar dagen met hun geldzorgen rondloopen. Eren uitzondering mocht het heeten, als een jongeman met voldoende contanten de mailboot verliet. Hoe kon het ook anders: In dien goeden ouden tijd was voor aspirant-ambtenaren de toelage voor uitrusting miniem. Gedurende de zeereis genoten zij geen salaris — hoe is in dit opzicht alles ten goede veranderd — een voorloopig traktement te Batavia van 100 gld. per maand was ontoereikend om te leven in een vreemd land. Veelal moest er een paar maanden op plaatsing gewacht worden. De eerste tijden waren derhalve voor de meesten allesbehalve rooskleurig. Maar gelukkig kwamen zij in haast alle hotels terecht, ook zonder een cent op zak, terwijl Moeder K. hen zelfs de helpende hand toestak. Want zelfs als de jongemannen bij eerste kennismaking te bescheiden waren om zich bloot te geven, voelde zij als bij intuïtie, welke klantjes platzak waren. Begrijpende, dat deze „jongens" een klein zakgeld behoefden om de eerste dagen een beetje te genieten van Batavia, het beste middel om heimwee te voorkomen, maakte zij een praatje met de „berooiden" en wist hen te bewegen hun hart uit te storten.

„Hoeveel heb je noodig, mijn jongen?" was dan de gewone sympathieke vraag.

Het jonge ambtenaartje keek haar eerst wat verbouwereerd aan, maar overwon al spoedig zijn schuchterheid en met een paar tientjes van zijn beminnelijke hospita in den zak en een nieuwen dosis optimisme in zijn ontvankelijk gemoed kon hij de eerste dagen weer zorgeloos door het leven gaan om te wachten op de dingen die komen zouden.

„Het zijn toch wel leuke, gemoedelijke menschen in den Oost", beredeneerde hij en Moeder K. vond hij een juweel van een Indische matrone.

Zoodra zulke jonge menschen hun plaatsing in den zak hadden, soms in een oord, dat zij niet eens bij naam kenden, ontvingen zij zoo maar drie maanden voorschot op hun salaris, een som, die hen opeens rijk maakte. Daarvan betaalden zij de hotelrekening plus het geleende bedrag met groote dankbaarheid jegens die goede Moeder K.

Voorloopig verdwenen zij van het tooneel, volgden hun bestemming om verder een jaar of langer krom te liggen, teneinde het voorschot af te betalen. Slechts enkelen, en dat waren de geboren financiers, brachten het voorschot direct naar de spaarbank en legde al dadelijk den grondslag voor kapitaalvorming.

De minder goede tot de bepaald slechte financiers werden in het kwaad gestijfd juist door de makkelijke wijze waarop zij voorschot konden krijgen en meer nog door het verderfelijke bonnenstelsel, dat een haast onbepaald crediet voor hen opende.

De bon stelde in staat alles op crediet te koopen. Op het eind der maand werd de rekening gepresenteerd. Als er geld was, werd zij meestal betaald, gedeeltelijk als men slecht bij kas was, en in het geheel niets, als andere beertjes niet langer konden wachten. Dan was het: „Lain boelan" en honderd maal „lain boelan", wat de rekeningloopers te hooren kregen.

Het is te begrijpen, dat op die wijze velen in de misère kwamen en bleven. Alleen een overplaatsing kon ten slotte uitkomst brengen, vooral als die gepaard ging met promotie en salarisvermeerdering. Er werd vendutie gehouden, want destijds was het, zoo niet onmogelijk, dan toch in elk geval te kostbaar om een geheelen inboedel mee te nemen. Men speculeerde trouwens in de binnenlanden op zijn vendutie. De vele vrienden zouden helpen, deden het meestal ook, want zij hadden bij den vendumeester enkele maanden crediet. Chineezen en Inlandsche hoofden kochten uit dankbaarheid, of om den opvolger gunstig te stemmen, dus uit eigen belang. Want dat speelde een groote rol. Velen ook betaalden fancyprijzen, omdat er geen winkels waren, waarin alles en nog wat te koop was. In elk geval. de venduties brachten gewoonlijk heel wat op; het waren in werkelijkheid feestjes, die kleur gaven aan de eentonigheid van het leven. De koopers waren en bleven in de stemming. Sommige venduties, vooral van autoriteiten, brachten vijf, zes tot tienmaal de waarde op, als de vertrekkende bemind was en de komende gunstig gestemd moest worden. Deli weet er van te verhalen, ongelooflijke voorbeelden.

Dat is later ook sterk gewijzigd. In de venduties kwam de klad, toen de handel en het verkeer zich sterk uitbreidden en duizenderlei fabrikaten uit alle werelddeelen werden ingevoerd. Een overplaatsing werd langzamerhand als een ramp beschouwd, indien er vendutie moest gehouden worden.

Bij overplaatsing had men ook al weer recht op voorschot. Dat diende mede om de schulden geheel of gedeeltelijk af te betalen. En zoo bleven de slachtoffers in de misère. Gelukkig waren niet allen zoo, maar toch velen. Een oud-chef van mij

drukte het eens typisch uit: „Ik zal wel zorgen, dat ik niet rijk word, als onze Lieve Heer nu maar zorgt, dat ik niet arm word". Toch was deze oudgast een zeer achtenswaardig en zelfs degelijk mensch.

Om nog even op de venduties terug te komen. Het valt niet te ontkennen, dat er dikwijls een vorm van brutale corruptie in te onderkennen was. als Chineezen enz. fabelachtige prijzen besteedden, zelfs de heele installatie van een autoriteit voor een zeer hoog bedrag „in vereeniging" kochten, om alles rustig te laten staan voor.... den opvolger. Maar corruptie heeft Indië altijd gekend en zij is er nog, zij het dan ook in meer geraffineerden vorm. Zou Europa in dit opzicht voor het Oosten onderdoen? Of is men hier nog geraffineerder?

Om den oudgast uit Oud-Indië recht te doen, wil ik er echter ook op wijzen, dat op menige vendutie de meest edele gevoelens overheerschten bij het bieden en koopen. Men zag in de verkooping een amusante gelegenheid om wèl te doen, hoogachting, dan wel vriendschap te betuigen. Ik woonde op Atjeh een vendutie bij van een vergeant-majoor, die gesneuveld was en een paar kindertjes onverzorgd achterliet. Een klein kastje ter waarde van 15 gld. werd 25 maal verkocht voor 20 gld., dat wil zeggen telkens liet de kooper het meubel opnieuw inzetten. Toen de armzalige inboedel geheel verkocht was, begon men aan glaasjes pait, die in ongekend aantal telkens 5 gld. opbrachten. Dat was zuiver menschlievendheid, een delicate wijze van hulpbetoon, die getuigde voor het goede hart van de koopers, maar tevens het bewijs leverde, hoe er in dien tijd in Indië geleefd werd. Optimisme en een zekere zorgeloosheid, ook in hulpbetoon, waren het kenmerk van het leven. Het geval stond waarlijk niet op zichzelf, want ik heb in mijn eerste Indische jaren meermalen zulke venduties bijgewoond, of er over gehoord. En merkwaardig: de meest-zorgelooze naturen, de fanatieke berenmakers, waren dikwijls de heftigste bieders.

Wie nu de opmerking mocht maken, dat een dergelijk hulpbetoon eigenlijk neerkomt op het riemen-snijden-van-andermans-leer, heeft het toch mis, want de koopers wisten heel goed, dat zij eenmaal betalen moesten, maar zij rekenden er ook wel een beetje op, dat zij zelf, als de nood aan den man kwam, op dezelfde delicate manier zouden geholpen worden. Het rustige denkbeeld, dat in de praktijk tot een onomstootelijke waarheid was geworden: „In den Oost komt alles terecht", verdreef gemakkelijk alle zorgen. Niet ten onrechte, immers wie het leven in zijn gestadigen voortgang kent, kan ook nu nog constateeren, dat het bij de meeste menschen, ook al springen zij in hun jonge jaren wel eens uit den band, of al toonen zij zich slechte financiers, op den duur nog wel terecht komt. Men vergete daarbij niet, dat de Europeesche maatschappij in Indië destijds voor het grootste deel gevormd werd door ambtenaren en officieren, die geregeld en soms een snelle, promotie maakten, zoodat zij als het ware met elk jaar op een hoogere bezoldiging konden rekenen. Voorts, dat bij allen, ook de meest zorgeloozen, toch wel een grond van degelijkheid te vinden was, die zich uitte in het trouw betalen van de premie voor een vrij hooge levensverzekering.

Dat er niettegenstaande dat alles toch wel een enkele ten onder ging, zal niemand verwonderen. Ik verwijs daarbij nogmaals naar de vele klinkende namen, die in de kampongs om de groote Indische steden voorkomen, namen die gedragen worden door min of meer gedégenereerde Europeanen.

Intusschen is het een feit, dat vooral jong gehuwde ambtenaren — er werden er immers uitgezonden met een half dozijn kinderen — het de eerste jaren zwaar te verantwoorden hadden met hun poover traktement. Gelukkig wisten zij zich veel beter er door heen te slaan, dan het tegenwoordige opkomend geslacht, doordat zij aan het leven geen al te hooge eischen stelden. Dat werd hen trouwens gemakkelijk gemaakt, doordat de beter gesitueerden hen in die kleine maatschappij voor „vol" aanzagen ook al woonden zij in een huisje van 20 gulden huur met een stelletje meubels ter waarde van enkele honderden guldens. Men was in Indië gekomen niet om dadelijk een weelderig leven te leiden, maar om gaandeweg zijn maatschappelijke positie te verbeteren. Men stelde er toen nog een eer in heel nederig te beginnen en langzaam een gezin op te bouwen. Het vooruitzicht daarin te slagen, indien er niets bijzonders gebeurde, stemde tot tevredenheid en berusting, de hoop eenmaal het hoogste te bereiken, deed alle misère gemakkelijk dragen.

Het tegenwoordige opkomend geslacht heeft haast niets meer te hopen. Dat is de groote tegenstelling.

Laat ik deze nog met een treffend voorbeeld verduidelijken. Toen wij veertig jaar geleden als jonge, grasgroene ambtenaartjes zonder pretenties in Indië kwamen, keken wij hoog op tegen onzen chef, die vier maal zooveel salaris had, en tijdens onze eerste visite te zijnen huize waren we in stille bewondering voor dat sprookjesachtige intérieur met zijn palmen en bloemenweelde; de rustige, voorname sfeer, die alom heerschte, de deftige bediening door een Javaan in zijn keurig pakean. Dat alles gaf ons een gevoel van vertrouwen, vertrouwen in de toekomst. We dachten er geen oogenblik aan door een gevoel van afgunst onze stemming te bederven, immers, eenmaal zouden wij in dezelfde positie komen als onze gastheer.

Als twintig jaar later — en nu is dat stellig nog sterker — een jong paar zijn eerste bezoek bracht bij den chef, keek het jonge vrouwtje kritisch om zich heen, en als zij een meubelstuk of een duur ameublement ontdekte, dat in haar smaak viel, zei zij tot haar echtgenoot: „Mannie, kijk toch eens wat een beeldig buffet, zoo wil ik er ook een hebben."

Ik geloof, dat de oude tijde in dit opzicht oneindig veel beter was.

## VII.

Een waardevolle tip. — Wedloopen naar de departementen. — Een ontstellend bericht. — De oorlogstoelage „lokaas". — Het spook van de berri-berri. — Hotels met paviljoensystheem. — Onderzoek alle dingen en behoud het goede. — Houd het vleesch onder den pekel. — Paitjes ad libitum in de hotels. — Waarom zij hun troost bij de jeneverflesch zochten. — Eet, wat het land voortbrengt. — Een beter begrip van hygiëne. — De koperen ploert. —

Er was eens een jong aspirant-ambtenaartje, dat een reuzentip had gekregen van een oudgast. Het aspirantje had het geluk, of het ongeluk, met een zestal collega's de mailreis te doen. Als er over den werkkring in Indië, of over kansen op plaatsing gesproken werd, zweeg hij als het graf. Hij luisterde slechts aandachtig en kreeg daardoor een bevestiging van hetgeen zijn oudere vriend han betoogd. Toen de boot te Tjandjong Priok gemeerd lag, was het jonge aspirantje de eerste, die van boord ging.... deftig in het zwart gekleed, in langen jas, en een hoogen hoed op. Algemeene verbazing! Men lachte en maakte spottende opmerkingen, doch de jongeman in zijn „pakean deftig", trok er zich niets van aan, stapte na het verlaten van de boot direct in een dos-à-dos en liet zich naar het Departement rijden, waar hij van allen het eerst aankwam om zich te melden. En daar als regel geldt, dat degeen, die het eerst komt het eerst maalt, kreeg hij de eenige betrekking, die op dat oogenblik te vervullen was. De anderen mochten weken en maanden wachten....

Het was dus wel een reuzentip, die het aspirantje gekregen had van zijn vaderlijken vriend.

Hoe het nu is, weet ik niet, maar 40 jaar geleden was zulk een tip geld waard, want het aantal aspirantjes, dat gedupeerd werd, doordat zij weken, maanden, op plaatsing moesten wachten, was legio. Ik geloof, dat het zoo noodige overleg tusschen Indië en het Ministerie van Koloniën nog niet bestond. Den Haag zond uit, als er gelegenheid was, Indië moest maar zien, hoe het de jonge ambtenaren plaatste. Dat gaf dan geregeld aanleiding tot geheimzinnige wedloopen naar de diverse departementen, als een mailboot met „jong goed" was aangekomen. Men kwam in het hotel, verkleedde zich vlug, reed, zonder iemand iets te zeggen, naar het departement, waar men dan gewoonlijk al een paar collega's in „pakean deftig" zag heen en weer loopen over de corridors, wachtende op het sein, dat No. 1 verzocht werd binnen te komen bij..... den chef afd. Personeel, een eenvoudigen eersten commies. Wie het tot de kamer van den secretaris bracht, was een boffer; in het heiligdom van den directeur kwam zoo'n aspirantje vooreerst niet.

Nog hoor ik den commies, die mij te woord stond, de voor mij ontstellende mededeeling doen: „U is geplaatst te Koeta-Radja".

Ik weet zeker, dat ik toen even bleek om den neus ben geworden. Koeta-Radja — Atjeh-oorlog — berri-berri — klewangs — donderbussen.... De verschrikkelijke woorden flitsten heen en weer door mijn hoofd, verdrongen alle andere gedachten.

Ik gaf duidelijk blijk van mijn groote teleurstelling.

De commies glimlachte en ietwat plagend voegde hij mij toe: „U moet die plaatsing als een onderscheiding beschouwen. De Gouverneur van Atjèh heeft gevraagd om iemand met uw diploma's. Bedenk verder, dat Koeta-Radja voor een jongeman een gezellige plaats is, en dat u er 45 gulden 's maands oorlogstoelage ontvangt.

Oorlogstoelage! Alsof dat tooverwoord in staat was op dat oogenblik bij mij het beeld van blanke rijksdaalders alleen naar voren te brengen.

Men liet mij echter niet veel tijd tot mopperen. Ik kreeg nog enkele aanwijzingen, mocht een paar uur later een mandaat in ontvangst nemen voor drie maanden voorschot op mijn traktement en kon naar het hotel terugkeeren om te piekeren over berri-berri en donderbussen, over half of heel wilde Atjehers met vervaarlijke klewangs, over kanonnen, die dag en nacht er aan herinnerden, dat het oorlog was.

Het spreekt van zelf, dat ik de volgende dagen de gelegenheid zocht om overal mijn licht op te steken over Atjeh, en zonder uitzondering kreeg ik te hooren, dat het er een gezellig leven was. Alleen het klimaat zou niet meevallen van wege de warmte. En het spook van de berri-berri, die vreeselijke, geheimzinnige ziekte, tenminste in die dagen, kon maar niet weggewerkt worden. Men wist destijds nog niets omtrent de oorzaak van de berri-berri en dus kende men het geneesmiddel ook niet. Ik kom hierop later nog wel eens terug.

De paar dagen, die ik te Batavia moest blijven, voordat mijn boot naar Atjeh vertrok, besteedde ik om het terrein hier en daar te verkennen, maar vooral om in het hotel alles nauwkeurig op te nemen, daar ik zeker niet ten onrechte, meende op die wijze iets meer van het Indische leven te leeren kennen. Zoo'n groot Bataviaasch hotel was veertig jaar geleden een merkwaardig complex van gebouwen. Aan den voorkant een min of meer monumentaal hoofdgebouw en daarachter een dubbele rij paviljoen-kamers, elk met een eigen voorgalerijtje, die te samen een vrij lange laan vormden.

In een van die paviljoenskamers was ik gelogeerd. en uit mijn voorgalerijtje, waar ik vrij onhandig zat te schommelen in een grooten schommelstoel, kon ik uren kijken naar de eigenaardige drukte op den weg voor mij. Het was een komen en gaan van gasten, bedienden, dos à dos. en vooral niet te vergeten koopliedeu van allerlei Oostersche nationaliteiten, allen er op uit om koopzieke dames, argelooze heeren, hun Oostersche waren, waarvan vele „made in Germanie", voor veel te hooge prijzen te verkoopen.

Dat was terecht weer een geheel vreemde wereld voor mij. Hier kon ik in toepassing brengen de leuze: „Onderzoek alle dingen en behoud het goede". Met mijn geringe wereldwijsheid besefte ik toen nog niet, hoe moeilijk het in het leven is daaraan ook te voldoen. Het onderzoeken is gemakkelijk genoeg voor iemand, die de kunst van vlug waarnemen een beetje verstaat, het goede abstrakeeren en bewaren, valt echter niet altijd mee. En dat was zeker het geval voor „baren" ten minste, in die Indisch-Europeesche maatschappij voor een groot deel samengesteld uit Westerlingen, die de traditie getrouw, zichzelf dikwijls wat wijs maakten om hun daden en handelingen te rechtvaardigen, of zelfs te verheerlijken.

En nu denk ik aan een andere leuze, die bij de oude garde van toen opgeld deed: „Houd vooral het vleesch goed onder den pekel, dat is noodig in een tropisch klimaat om gezond te blijven."

Als oudere menschen met een rijke ondervinding zóoiets bij elke gelegenheid aan de jongeren voorpraten, moeten deze het tenslotte wel als een evangelie beschouwen. Dus werd door de meeste nieuwelingen den goeden(?) raad opgevolgd, te meer daar het de gezelligheid bevorderde en pessimistische gedachten op den achtergrond drong. De eenzaamheid werkte het kwaad in de hand en de hotels van die dagen gingen ook niet vrij uit. Men volge slechts:

Toen ik den eersten avond op verkenning uit was, in en om het hotel, kwam ik tegen zeven uur in de groote voorgalerij van het hoofdgebouw. Er was geen sterveling te bekennen, doch mijn oog viel wel onmiddellijk op een groote karaf met jenever, geflankeerd door een fleschje bitter. Een paar dozijn glaasjes stonden er om heen.

Nieuwsgierig, wat dat alles te beduiden had, ging ik zoo lui mogelijk in een wipstoel bij de „kletstafel" met haar bekoringen zitten en wachtte. Langzaam kwamen de stamgasten en ook enkele pas aangekomen logé's opdagen en na even: „Mag ik me eens voorstellen", begon de aanval. Ik mocht natuurlijk niet op een droogje blijven zitten en kreeg ook mijn borrel met den gemoedelijken raad van een fijnproever: „Denk er toch om, houdt het vleesch onder den pekel".

Het werd dra een luidruchtig gezelschap van borrelaars. Zij deden zich op hun manier te goed aan den volkskanker. Voor een half dozijn glaasjes van de zoo geliefde pait schrikten verscheidenen niet terug.

Het hotel schonk al die jenever gratis, hoorde ik eerst naderhand tot mijn niet geringe verbazing. En wel tweemaal per dag: vóór de rijsttafel en vóór 't diner. Stel u nu voor, lezer, een opkomend geslacht, dat nog niet geleerd had den alcohol te verfoeien, oudgasten met tropische ervaring en dus deskundigen, die betoogen: „Je moet in Indië het vleesch onder den pekel houden", hotels waar tweemaal per dag gratis jenever wordt geschonken aan een gezellige kletstafel, weinig of geen ontspanning van edeler aard, kan het dan verwondering baren, dat een groot procent van de nieuw aangekomenen het paitje al spoedig begon te apprecieeren en dat dezulken later op eenzame posten, of in een gezellige (?) soos hun troost zochten bij de jeneverflesch. Niet allen gelukkig, er waren ook veel matige proevers, zelfs enkelen, die geheel vrij bleven van den volkskanker, maar daarom niet afkeerig waren van meer arristocratische dranken met voldoenden alcohol.

Geheelonthouders! Die leerde ik pas vele jaren later kennen onder de „baren", die in Europa een

opvoeding hadden genoten volgens hygiënische beginselen, die passen in onzen tijd. De Indischman van de oude garde maakte zich zelf en, wat nog erger was, ook anderen wijs, dat een ruim gebruik van alcohol noodig was voor de gezondheid, en het gold ook al als een onomstootelijke waarheid, dat het eten van veel en zeer pikante gerechten, geheel in overeenstemming was met het 's lands wijs, 's lands eer. In dit opzicht werd dan een overigens zeer ware stelling: „Eet wat het land zelf voortbrengt en je zult spoedig acclimatiseeren en gezond blijven", geheel verkeerd toegepast, doordat men geen maat wist te houden.

De nieuwe tijd met zijn meer gezonde denkbeelden over voeding en hygiëne heeft dan ook voldoende bewezen, dat de gezondheidstoestand onder de Europeanen in Indië enorm is verbeterd sedert het alcoholgebruik verminderde en het verorberen van ouderwetsche rijsttafel tot het verleden behoort. Wel blijft het nog altijd waar, dat de tropische zon, door de soldaten zoo typisch de „koperen ploert" genoemd, haar invloed geducht doet gelden in het nadeel van den Westerling, doch ontkend kan toch ook niet worden, dat Europeanen, die thans na 20—30 Indische jaren repatrieeren, behoorlijk geconserveerde menschen zijn, die meerendeels in Patria nog vele jaren van een welverdiende rust genieten, of zelfs voldoende veerkracht en energie hebben overgehouden om hier opnieuw nuttigen arbeid te verrichten.

Deze gunstige wending is mede een gevolg van de omstandigheid, dat uitsluitend kerngezonde jongemenschen voor het Gouvernement en voor de groote maatschappijen worden uitgezonden, een maatregel, die stellig ook in het belang van den Indischen dienst mag beschouwd worden.

De tijd, det „verboemelde" jongelui bij bosjes naar den Oost werden gedirigeerd, is gelukkig voorbij, al moet erkend worden, dat velen van hen in Indië prachtig werk hebben verricht, doordat hun leven in andere banen werd geleid en zij al hun energie aanwendden in hun eigen belang en dat van de Indische samenleving.

(Wordt vervolgd.)

# Uit het dagboek van een Rimboe-huisvrouw.

't Kamp staat op stelten.

We worden geterroriseerd door een koningstijger, die elken nacht door 't dal sluipt, onzen tuin vertrapt en op de honden loert.

Nu is een tijger in het hartje van de rimboe, waar we wonen, volstrekt geen onwaarschijnlijke gast. Geen 100 meter achter ons huis begint het oerbosch, waar 't wemelt van wilde varkens, tijgerkatten en panterachtige roofdiertjes, die herhaaldelijk mijn kippen, als ze zich even buiten 't erf wagen, verscheuren, maar in 't kamp zelf komen ze nooit, uit vrees voor de vele lichten en het dag en nacht rammelen van de fabriek. In de annalen van de kampgeschiedenis is het dan ook de eerste keer, dat een tijger binnen de nederzetting is gesignaleerd.

Elken morgen doorkruisen Alie en ik den tuin om de sporen van zijn enorme klauwen in den weeken, rooden kleigrond te vervolgen en ons kwaad te maken over de vertrapte jonge plantjes, ondertusschen héél dankbaar, dat er geen erger slachtoffers vielen.

En elken avond steekt Amat alle lichten van voorgalerij en bijgebouwen aan, die den heelen nacht blijven branden, om 't ondier verre te houden.

Bovendien worden ramen en deuren stevig gesloten en onze menagerie (2 honden, 5 poesen en Kees, de klapperaap( zorgvuldig in de keuken en de goedang opgesloten. Kees natuurlijk aan den ketting.

Onze revolver, secuur geladen, prijkt voor 't grijpen op een plank van de linnenkast. Je kunt nooit weten, of we 't beest niet onder schot kunnen krijgen.

't Aantal tijgers is (althans in de publieke opinie) tot niet minder dan 6 gestegen en geen sterveling vertoont zich na zonsondergang buitenshuis.

Eindelijk wordt 't zoo bar, dat 't werk onder de algemeene opwinding begint te lijden, zoodat „de baas" een flinke geldsom uitlooft voor 't vangen van 't dier, levend of dood.

De meest vernuftige vindingen op dit gebied worden nu uitgedacht, en in practijk gebracht.

Niemand krijgt den onverlaat ooit te zien, desondanks daveren telkens schoten in den omtrek, gelost op vermeende tijgers, die bij nader inzien heel wat anders blijken te zijn.

Ik overpeins net, dat 't grootste gevaar in ons huis deze doelloos rondwarende kogels zijn, en niet de tijger zelf, als Amat binnenkomt om te sluiten. 't Is 6 uur.

— Doe den grendel goed stevig vast, Amat! controleer ik hem.

— Saja Nja, natuurlijk! Ik ben zelf ook bang. En kokkie,. Nja, die is zóó takoet [1]), dat ze niet in onze kamer meer wil slapen. Kokkie is Amat's wettige ega.

— Waarom niet Alie? De deur kan toch goed op slot?

— Jawel, mevrouw, maar kokkie zegt, dat 't geen gewone tijger is. U weet wel, met tijgers is 't nooit heelemaal pluis, dat zijn eigenlijk betooverde menschen!

Amat's stem daalt en schichtig kijkt hij om zich heen:

— En deze, mevrouw is vast een gestorven moordenaar, die geen zielerust kan vinden.

— Als jullie ook liever binnen wilt slapen mag 't gerust, hoor, Amat, breng je tikars [2]) dan maar in de achtergalerij. Je weet, zoo'n tijger is altijd een beetje bang voor een Blanda! [3])

— Saja, mevrouw, zegt Amat dankbaar. Dat zijn alle hantoe's [4]). 't Spookt nooit, als er een Blanda in de buurt is. Trima kassie, Nja, [5]) ik zal de anderen waarschuwen!

Even later schuifelen Kokkie, Baboe en in de achterhoede Amat naar binnen elk een bantal [6]) in hun tikar gerold, onder den arm, die ze verlegen lachend uitspreiden, Baboe onder de etenstafel, Kokkie achter de piano en Amat voor de deur.

— Waar is Alie? informeer ik.

— Alie wil niet komen, Nja, hij zegt, dat hij niet bang is?

— Waarom niet?

Kokkie aarzelt, over deze dingen doet men beter niet te spreken. De tijger mocht het eens verstaan.

Amat, minder scrupuleus, heldert op: — Hij bezit een tand, een klauw en paar snorharen van een konings tijger, mevrouw, dus kan een andere tijger hem geen kwaad doen!

Het argument is afdoende.

Ik heb 't allang opgegeven mijn menschen te bevrijden van 't loodzware juk van bijgeloof, dat hun leven vergalt.

Ik knik dus begrijpend, wensch hun wel te rusten, en installeer me weer met mijn stopwerk in de binnengalerij, waar wij 's avonds altijd huizen. Alle mooie, echt Europeesche kunstvoorwerpen, die we bezitten, hebben daar een plaats gevonden en het heeft werkelijk veel van een Hollandsche binnenkamer, op de glimmend geverfde plankenmuren na, waar overal min of meer breede reten in kieren; overigens is 't Hollandsch knus....

Plotseling een knal, daverend echoënd tegen de bergen. We schrikken op, weten ons opeens weer in de rimboe. De Tijger!

Zou de knal ditmaal 't einde beteekenen van de terreur.

We verdiepen ons in gissingen, en mijn man vertelt over het 4-tal assistenten, dat vanmiddag uittrok. Zoo volledig uitgerust en in compleet jagerscostuum, dat 't niet onmogelijk is, dat er nu eindelijk met succes is



geschoten. Maar we moeten wachten tot den volgenden dag.

Nu op verkenning gaan, in 't pikkedonker, is niet aan te raden....

Den volgenden morgen half 6, 't schemert nog maar nauwelijk, bonst Amat een roffel op onze deur. Elken morgen worden we op dien tijd door hem gewekt, maar ditmaal is zijn gebeuk te fanatiek om natuurlijk te zijn.

— Was is er Amat?

— Toean, Njonja, ze hebben hem geschoten. Hij is dood!

Wij vliegen op, schieten haastig eenige kleedingstukken aan, en rennen naar buiten.

— Waar Amat, en wie heeft hem geschoten?

— De Djoeroe toelis [7]), Nja, gisteravond!

— Was die dan ook op jacht?

— Tida Nja, hij lag in zijn bed, en toen zat de tijger in zijn kippenhok. En nou komt iedereen kijken, ziet u maar!

We loopen naar den plateaurand. Dichtbij, ook aan den zoom van 't bosch ligt 't huis van den Djoeroe toelis. Over 't kronkelende, brokkelige rotspad, dat uit 't kamp er heen voert, en dat schemerig oplicht in den aanbrekenden morgen, beweegt zich langzaam en gelijkmatig als een eindeloos mierenleger, een zwarte massa, die als het lichter wordt, blijkt te bestaan uit mannen, vrouwen en kinderen, contractanten en vrije menschen. Inlanders, Chineezen, Japanners, kortom alle kampbewoners, die zich met eigen oogen willen overtuigen, dat 't ondier niet langer te duchten is. Ook enkele Europeanen. We haasten ons met aankleeden, en tijgen dan ook naar de plaats van elk's belangstelling.

Op 't erf van de Djoeroe toelis is 't zwart van menschen. Een 4 dubbele haag nieuwsgierigen staat geschaard om een open plek.

Even wijken ze op zij om den Toean en Njonja door te laten, en direct achter ons het gelid te herstellen.

In het midden ligt machteloos uitgestrekt, met gebroken oogen, een enorme koningstijger. Zelfs zóó nog imposant, geweldig, majestueus, ondanks de algeheele ontstentenis van nagels, tanden en snorharen, hem bereids door de menigte uitgetrokken, zijnde deze artikelen onfeilbare middelen tegen alle mogelijke kwalen van natuurlijken en bovennatuurlijken aard. Daarnaast de ongelooflijk trotsche schutter, die voor de zooveelste maal omstandig verhaalt hoe hij, lawaai hoorend in zijn kippenhok en uit zijn slaapkamerraam kijkend, de twee lichtende tijgeroogen zag glinsteren, en er precies tusschen in mikte.

Een meesterschot voorwaar!

We denken ondertusschen aan het volledig toegeruste jachtgezelschap, dat den ganschen nacht in het bosch op de loer gelegen heeft, terwijl onze gemoedelijke djoeroe toelis in zijn pyama vanuit zijn slaapkamer het ondier velde, en kunnen ons nauwelijks goed houden.

Als juist op dat oogenblik zich 4 tot de tanden gewapende Europeanen, de Nimrods van dezen nacht, zich door de menigte dringen, den tijger monsteren en den gelukkigen schutter gelukwenschen, als even zooveel boeren met hevige kiespijn, en 't gelaat van den laatste letterlijk straalt van glorie, kunnen we ons niet meer goed houden, en de jagers lachen zuurzoet mee.

Plotseling komt er weer beweging in de omstanders. Ze maken plaats voor den Japanschen fotograaf, ijlings ontboden door den trotschen schutter zelf, teneinde hem bij het eerste morgenkrieken te vereeuwigen met zijn buit. Bij zijn komst verdwijnt de nog vreedzaam in zijn pyama gehulde djoeroe toelis in huis, om even later te verschijnen in volledig jachttenue, benevens een paar lakschoenen, waarvan er een, mitsgaders 't zich daarin bevindend been met heroisch gebaar op den rug van het gevelde monster wordt geplaatst. En deze apotheose wordt door den Japanner met groote vaardigheid voor het nageslacht bewaard.

F. DE CLERCQ ZUBLI.

[1]) bang
[2]) slaapmatje.
[3]) blanke.
[4]) spoken.
[5]) Dank u wel, mevrouw.
[6]) kussen.
[7]) Inlandsche klerk.

# De Inlandsche beweging.

### Politieke situatie.

### Onrust ter Sumatra's Westkust.

Wij lezen in de „Deli Crt." van 9 Dec. j.l.:

Wij hebben er in ons blad van 18 November j.l. in een uitvoerige beschouwing op gewezen, dat de nationalistische beweging een periode van opleving doormaakt, vooral hier op de Oostkust van Sumatra, terwijl ook elders op dit uitgestrekte eiland verschijnselen zijn waar te nemen van toenemende nationalistische activiteit, welke men goed doet nauwkeurig op den voet te volgen.

Dé eisch tot waakzaamheid klemt des te meer nu op de machtsmiddelen nog weer eens zeer drastisch wordt bezuinigd, zoodat met minder menschen en minder materiaal hetzelfde moet worden verricht en politioneel en militair moet worden gewaakt met feitelijk slechts een handjevol mannen, indien men de uitgestrektheid van het gebied van Sabang tot Merauke in aanmerking neemt. De vermeerderde activiteit der nationalistische propagandisten ontplooit zich inderdaad over geheel Indië.

Ons blad bracht den laatsten tijd een heele reeks berichten van de Oostkust en Atjeh, terwijl ook van Sumatra's Westkust uitingen van toenemende actie werden gemeld. Het zou verkeerd zijn die berichten te zwaar op te nemen, maar nòg verkeerder zou het zijn, indien men het gebeurde zou gaan onderschatten. Men heeft nu eenmaal — in het belang van de Indië bewonende volken zelf — er voor te waken dat geen nieuwe avonturen kunnen worden ten uitvoer gebracht en men dient daarom de extreem-nationalistische bewegingen in het oog te houden om eventueel dreigend gevaar dadelijk te onderkennen. Als men aan deze eischen voldoet, is er niets te vreezen voor het Nederlandsch Gezag, dat hier nog hecht genoeg gevestigd is en hoog genoeg gewaardeerd wordt om de eeuwen te trotseeren. Want de weg naar zelfstandigheid is immer een zeer lange, vooral voor volken, die economische prikkels zoo sterk missen als dat in deze tropische gebieden het geval is.

En politieke zelfstandigheid zonder economische dito is onbestaanbaar, is een onding.

Van oudsher is Sumatra's Westkust een politiek moeilijk Gewest geweest en de gebeurtenissen van eind 1926, die voor het Bestuur daar even zoovele verrassingen waren, liggen nog te versch in het geheugen, dan dat algeheele opfrissching daarvan thans reeds noodig zou zijn. Wij herinneren slechts aan den kloeken officier Rhemrev, wij herinneren aan den kranigen assistent-resident Karsen, een oud-officier, die met een handjevol politiemannen in de buurt van Sawah Loentoh en Solok een bloedbad onder de Europeanen wist te voorkomen door op strategische punten den oproerlingen zware klappen toe te brengen, maar die — dat was alleen onder het regime-De Graeff mogelijk — voor zijn heldhaftig gedrag beloond werd met, onder het mom van „dienstbelang", een soort strafoverplaatsing naar Timor.

De Westkust dan behoeft voortdurend de aandacht. Er heerscht zekere onrust, en dan zijn de plaatsen of streken, waarin zich in vroegere jaren de actie concentreerde, ook thans weer de brandpunten. In de Java Bode geeft Z. daarvan een opsomming. Hij noemt:

Manindjau, Padang Pandjang, Agam, Pajakoemboeh ,(Dangoeng-dangoeng). enz. Het verdient de aandacht, zoo schrijft hij, dat bijna alle geestelijke of politieke stroomingen, welke zich in de afgeloopen tien jaren demonstreerden: S. I. Communisme, Moehammadijah, zich in dezelfde streken het krachtigst hebben doen gelden.

Er is hiervoor zekere verklaring te vinden. In die streken, waar de mannen weinig gelegenheid hebben een behoorlijk bestaan te vinden, zoodat zij in grooten getale uitzwermen, is sinds de doorwerking der malaise een teveel aan jonge mannen.

De arbeidsgelegenheid elders verminderde; de kleinhandel, waarin velen een bestaan vonden — de Minangkabauer is een zwerver bij uitnemendheid — levert weinig of niets meer op, en dus streken zeer velen weer neer in het eigen land.

Men weet, dat zij zich daar niet erg behaaglijk voelen onder den druk der zeer bijzondere verhoudingen, door een nog stevig standhoudend matriarchaat geschapen.

Daar heerscht de Minangkabausche vrouw om wie het gansche bezit draait, en — zooals een kenner bij uitnemendheid van Minangkabau ons eens vertelde — „ik kan U die vrouw slechts met één woord schetsen: zij is eene harpij".

De uitzwermende Minangkabauer was met een zeer bescheiden baantje in een ander gebied al tevreden. Thans verloren zij elders hun kansen, en zijn opnieuw samengedrongen in het eigen land met de matriarchale terreur.

Een echte vergaderwoede heeft zich van hen meester gemaakt; ook worden in verschillende plaatsen politieke cursussen gehouden. Zoo doen allerlei leuzen weer opgeld, en men begint onevenwichtig te worden.

In Padang-Pandjang is reeds in 1918 of omstreeks dien tijd begonnen met eene godsdienstige school op eenigszins moderne basis; zij ging uit van de „Thawalib"-groep.

Men schonk bij het onderwijs ook aandacht aan wereldsche zaken, en de abiturienten stonden dus veel liberaler tegenover de gewone levensverschijnselen.

Zij hadden het zeker niet gemakkelijk: voor eenigszins modern opgeleide jongelui heeft Sumatra's Westkust weinig te bieden. Er zijn geen groot-landbouwbedrijven van beteekenis, noch industrie of andere bestaans-mogelijkheden van ietwat flinke allure.

De Thawalib-scholen leverden steeds Godsdienstonderwijzers af, en daar deze geen hun passend emplooi konden vinden, begonnen zij met de stichting van kleine Godsdienstschooltjes voor de jeugd, de z.g. Dinijahschooltjes. Aldus kregen zij meer contact met de jeugd.

Sinds de communistische relletjes kent men de padvinderij ter Westkust; de verzetspartij heeft haar altijd zeer bevorderd en bewerkt. De meeste politieke stroomingen hebben in haar eene eigen jeugdbeweging.

De padvinderij gaf den leiders den Dinijahschooltjes gelegenheid tot contact buiten de school.

Men ging samen kampen, redevoeringen houden bij vuurtjes, en de geest dier padvinders — voor zoover men bij onrijpe jochies van „geest" mag spreken — werd ietwat raar.

Zoo maken deze vlegeltjes er een sport van de veldpolitie te plagen, zooals straatjongens in Amsterdam naar het Vondelpark gaan om „swaone te peste". Wanneer de veldpolitie bijv. ergens kampeerde, deden de padvinders dit daar dichtbij; zette de politie de wapens „aan rotten", dan deden de padvinders ditzelfde met hun stokken.

Het is eigenlijk jammer, dat zich nooit eenig misverstand voordeed, waarbij de politie gelegenheid kreeg eenige belhamels eens over de knie te leggen en eene correctie toe te dienen op de lichaamsdeelen, die zich daartoe speciaal eigenen; aan ernstige maatregelen behoeft niet te worden gedacht.

Wij merkten reeds op, dat een goed deel der mannen zeer verpolitiekt is en opgaat in vergaderingen en cursussen. De oude adat levert hier geen voldoende tegenwicht meer; zij brokkelde gestadig af, zoodat in Minangkabau geen geestelijke krachten werken, die het moderne gedoe eenigszins kunnen opvangen en neutraliseeren.

Men kan van dit alles zeer rustig kennis nemen, maar zij indachtig aan de oude lessen, welke ons Gezag ter Westkust gekregen heeft. Juist voor Sumatra's Westkust heeft men steeds op zijn qui vive te zijn. Ook onze inlichtingen zijn dat er een zekere onrust beescht en onrust is altijd een symptoom dat politieke broeiing doet vermoeden. Gelukkig weet het Binnenlandsch Bestuur daar zich thans beter geschraagd door de Hooge Regeering dan dit tijdens het bewind van den Landvoogd De Graeff het geval was.

Gouverneur Generaal De Jonge is er de man niet naar om in het belang van orde en rust krachtig ingrijpende ambtenaren met strafoverplaatsingen te beloonen. En het thans ter Westkust dienende ambtenarencorps is in het algemeen ook beter voor zijn taak berekend dan dit vroeger het geval was.

Voor de Regeering houdt de huidige situatie ter Westkust een ernstige waarschuwing in. Zooals ook elders in Indië opduikende geruchten en feiten haar van leering mogen zijn. De taal welke op nationalistische vergaderingen gebruikt wordt — men denke aan de groote Bandoengsche vergadering van 20 November j.l. — is welsprekend genoeg.

Het is noodig, zoo schreef het A. I. D. naar aanleiding dezer bijeenkomst, dat de Regeering — vooral in dezen tijd — voor deze onwillekeurig door de extremisten gegeven waarschuwing niet doof blijft.

Deze menschen zouden, wordt niet tijdig en krachtig ingegrepen, anders wederom een plaag en een ramp worden voor hun eigen volk. Hun volk, dat zij door domme misleiding slechts tot onheil en verderf kunnen brengen. Hun volk, dat niets liever wenscht dan rust, orde en welvaartszorg, de drie voorwaarden, waarbinnen een gezond en constructief nationalisme zich kan ontwikkelen.

Dat die mogelijkheid bestaan blijft, is de zorg der Regeering; zij heeft de bevolking tegen ophitsers en opruiers te beschermen. Zij heeft er voor te waken, dat deze zeer kwaadaardige en voor de bevolking rampzalige actie niet verder om zich heengrijpt. Zij kan dit met eenvoudige middelen doen; doch het tijdstip is aangebroken om daaraan toe te voegen — dat het een ernstige fout zoude zijn, indien hiermede te lang werd gewacht.

En het *Nieuws* schreef:

Wat thuis door de ouders niet van de kinderen wordt getolereerd, laat het Gezag van een deel der samenleving in deze Gewesten toe. De eerste beginselen der paedagogie leeren, dat met straf dreigen goed is, maar dat men niet moet *blijven* dreigen, zonder gevolg aan het dreigement te geven.

Want dan wordt men belachelijk.

Het Nederlandsche Gezag doorloopend laten beschimpen, in tegenwoordigheid van een telkens dreigend, maar verder machteloos politie-man, is ten overstaan van eene Oostersche massa het meest funeste wat men zich denken kan.

Wij zijn in het Westen dergelijke vertooningen gewoon. Zij loopen op straat-relletjes uit, waarbij Politie en grauw slaags raken, en in het Parlement krijgt dan de Politie de schuld van provoceerend te zijn opgetreden.

Zoover zijn we in ons gezegend moederland heen.

Maar dat spel kan in deze Gewesten geen moment worden getolereerd. Wij zijn hier ten eerste niet „onder ons", en ten tweede hebben wij hier met eene zoo geweldige massa van onbewusten te maken, dat bescherming van die massa tegen zich zichzelf onze eerste plicht is.

Ontbinding van de P. I., die rechtstreeks en in het openbaar aan het opruien is, ontbinding dier heillooze organisatie op last van de Overheid, geschiede zoo spoedig mogelijk.

Aan nieuwe Soekarno avonturen mag geen kans worden gegeven.

Dit is klare taal. Aan waarschuwingen ontbreekt het de Regeering niet. Van alle kanten komen de berichten van toenemende actie. Nogmaals: ongerust make men zich niet, maar groote oplettendheid is dringend geboden.

# Van Week tot Week.

### Van Maandag 12 tot Zondag 18 December.

*De buitengewone zitting van den Volksraad werd 14* dezer geopend. Aanwezig waren 49 leden.

De voorzitter, de heer Meyer Ranneft wees er op, welke belangrijke gevolgen voor het geheele land en de Java-suiker-industrie een ingrijpen dan wel een niet-ingrijpen zal hebben. Spreker betreurde de afwezigheid van een aantal leden, waardoor de stem van den Volksraad niet geheel tot haar recht komt.

Van welk een buitengewoon belang voor N. O. I. de aanhangige kwestie is en hoe hard en snel er daar te lande, ook in den Volksraad gewerkt wordt, moge weder eens uit het volgende blijken. De Com.sie van voorbereiding had reeds een groot verslag (40 pag.) inzake de suikerontwerpen gereed gemaakt. De nacht van den openingsdag kwam het definitieve, 65 blz. groote afdeelingsverslag reeds gereed. Dinsdag 20 dezer zullen de debatten geëindigd zijn en de reg. antwoordt Woensdag-morgen.

*De G. G. heeft f 3000 als Kerstgave voor de werkloozen* aan het Centraal-steuncomité geschonken.

*De min. v. kol. heeft afwijzend beschikt op het verzoek* om Sabang als aanlooophaven van mailbooten te doen vervallen, zoodat het plan om het vertrek der mailbooten uit Belawan op Zondag in plaats van op Zaterdag te stellen, niet kan worden uitgevoerd.

*De kwestie van het commando over de vlootbasis-Soe*rabaja zou worden voorgebracht bij den minister van defensie.

*Het dep. van marine in N.-I. deelt mede, dat het rap*port der commissie van onderzoek inzake het Hr. Ms. mijnlegger Krakatau overkomen ongeval om advies in handen is gesteld van den advokaat-generaal der Zee- en Landmacht bij het Hoog Militair Gerechtshof in Nederland.

*Overwogen wordt, behalve de mogelijkheid van een* crisisbelasting op olie, ook een dergelijke heffing op alle bedrijven, die thans nog winst afwerpen.

*Tot en met 16 dezer is aan tabaksaccijnszegels een be*drag geboekt van *f* 1.816.000.

*Een verzoek van leden van den Volksraad o.a. de hee*ren Yo Heng Kam, De Hoog, Thamrin en Soetardjo ingekomen om, op grond van artikel 90 van de wet op de Staatsinrichting de Nederlandsche regeering te verzoeken de tabaksaccijnsordonnantie vast te stellen bij algemeenen maatregel van bestuur, beteekent een poging om alsnog zekere wijzigingen in de ordonnantie te verkrijgen, welke door den G. G. onaannemelijk werden verklaard.

*De regeering heeft in bevestigenden zin geantwoord op*

de vraag van het Volksraadslid Pastor of de nieuwe regeling van de buitenlandsche verloven, beoogend verlof na 6. 7, 8 jaar voor resp. het eerste, tweede en derde verlof, eerst in de centrale commissie voor georganiseerd overleg zal worden behandeld.

*De reg. heeft de vraag van het Volksraadslid Monod de* Froideville, of zij bereid is den Volksraad te hooren omtrent verdere salariskorting voor de ambtenaren per 1 Jan. a.s. onder overlegging van een schema der saneeringsmaatregelen, afwijzend beantwoord, aanvoerende, dat de Com. v. georg. overleg reeds zulk een schema ontving.

*De luit. t. Z., baron van Asbeck is aangezocht om dr.* Eykman voor het werk der A. M. V. J. te vervangen.

*De uitkeering van den Lande aan den Cultuurraad der* O. v. S. zou op *f* 130.000 minder zijn gesteld dan strikt noodzakelijk werd geacht. De voorz. heeft de toegedachte uitkeering onaanvaardbaar verklaard, daar de Cultuurraad dan binnen drie jaar zonder middelen en met een ontredderd wegennet zou zijn.

*De 12 dezer te Amsterdam gehouden ledenvergadering* van de Ver. v. Theecultuur in N.-I. heeft aan het bestuur machtiging verleend tot het aangaan van overeenkomsten, teneinde tot restrictie te komen en tot het treffen van uitvoerende maatregelen, zoomede tot het doen van alle ter zake noodige stappen bij de regeering.

*De Int. Suikerraad publiceerde een overzicht van de* definitieve resultaten van het tweede quotajaar voor de Europeesche landen, welke betrokken zijn bij de Int. overeenkomst van 9 Mei 1931.

De raad voegde daaraan toe een begrooting van de hoeveelheden, welke voor export in de Europeesche landen voor het derde quotajaar beschikbaar zijn, waaruit zou blijken, dat deze landen waarschijnlijk niet in staat zullen zijn hun volledige quota te exporteeren.

*De in het gebouw der Ned. Handel Mij. te Amsterdam* gehouden vergadering van de leden van de V. I. S. P. heeft het door het bestuur uitgebrachte verslag over het vereenigingsjaar 1931 alsmede de rekening en verantwoording van het financieele beheer over dat jaar goedgekeurd.

*Gemeld wordt, dat de voorgenomen loonsverlaging bij* de Deli Spoor van 5 pct. per 1 Januari niet doorgaat.

*De eerste uitzending van een omroepprogramma van* Javaanschemu ziek is ingeleid met een toespraak van den dir. v. G. B. Deze uitzending, door den Landsradiodienst rechtstreeks naar San Francisco, is uitstekend geslaagd. Door N.-Amerika en Canada werd deze uitzending weder verspreid door 85 stations van het Columbia Broadcasting System.

*Onlangs zijn te Batavia, Soerabaja, Solo, Malang,* Bandoeng, Tjimahi en Madjalaja, protestvergaderingen gehouden door de Persatoean Perhimpoenan Politiek Kebangsaan Indonesia (nat. federatie), de Partai Sarekat Islam Indonesia, en Persatoean Bangsa Indonesia (dr. Soemoto's partij) en Boedi Oetomo tegen de wilde-scholenordonnantie. Moties tegen de ordonnantie werden aangenomen. Te Batavia is aangekondigd, dat op 12 dezer alle leden van de Sarekat Islam zullen vasten. Met begint zich ernstig af te vragen, of onder het mom van protesten tegen genoemde ordonantie, niet feitelijk een veel ernstigere politieke agitatie tegen de regeering zich verschuilt.

*De droogte in Suriname houdt aan. Er is ernstig gebrek* aan water. De koffie heeft groote schade geleden. 6000 balen koffie zijn reeds verloren. Bij de goudontginning en den houtaankap is eveneens tengevolge van de droogte stagnatie ontstaan.

*Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. R. C.*

*Vele menschen, die zich verwonderen, waarom ze niet meer zijn dan ze zijn, hebben goede stof in zich; ze zijn energiek, volhardend en hebben voldoende kansen. Het gaat er heelemaal om, de onnuttige takken te snoeien en zijn geheele kracht te werpen op iets, dat telt. (De Zakenwereld.)*

## Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

### Het Vraagstuk der Zending op Bali, in Verband met de Balische Cultuur en Kunst.

Er is over dit vraagstuk de laatste jaren al heel wat te doen geweest en door verschillende personen en bladen geschreven. Wij willen er ook in deze rubriek van ons weekblad enkele regels aan wijden, omdat de Balische cultuur en kunst er mede in verband staan en er dan ook terecht telkens bij te berde zijn gebracht, zoo ook weder j.l. Vrijdagavond, toen in het „Indisch Genootschap", te 's-Gravenhage, een zeer druk bezochte vergadering werd gehouden, gewijd aan het onderwerp: *Christelijke Actie op Bali*, waarover drie sprekers een inleiding hielden, gevolgd door een uitvoerige gedachtenwisseling.

Professor *P. G. Groenen*, die begon met een pleidooi te houden ten gunste der zending, zeide onder meer:

„Dat de omstandigheden zóó kunnen wezen, dat, al hebben zij toelating verkregen voor een bepaald gebied, zij toch daarvan tijdelijk afzien, is wel bewezen ten opzichte van Bali, waar de missie in 1924 toelating had verkregen, waarna in verband met vertrouwelijke besprekingen met het bestuur en op de departementen, de apostolisch-vicaris, in 1925, aan de regeering meedeelde, dat hij voorloopig niet met het missiewerk op Bali zou beginnen.

„Ook nu, zoo meent men, kan een Christelijke actie op Bali nog niet worden toegelaten, want dit zou een schennis wezen van de bewondering-afdwingende, gesloten cultuureenheid aldaar.

„Hoe hoog deze cultuur op Bali ook zij, daarbovenuit gaat het Christendom en de daarin geïmpliceerde cultuurfactoren. Daarenboven zegt *dr. Kraemer* terecht in de „Stem" van 16 September, willen noch zending, noch missie vernietiging van de Balische cultuur; zij willen alleen door middel van het Christendom een geestelijke omzetting en vernieuwing van het Balische volk, daarbij steeds indachtig, dat zij te maken hebben met Baliërs, die hun eigen geschiedenis en geestelijken habitus hebben. Een gesloten cultuur-eenheid is Bali al lang niet meer en sinds tientallen jaren heeft het opengestaan voor invloeden van buiten en heeft het ook zichtbaar dien invloed daarvan ondergaan. De Islam en andere stroomingen zijn daar binnengedrongen."

De tweede spreker, de Assistent-Resident met verlof, *Dr. V. E. Korn*, die een standaard-werk schreef over het Balisch Adatrecht en thans aan een nieuw werk over dat eiland bezig is, liet een ernstige waarschuwing hooren tegen de toelating van Christelijke propaganda op Bali, niet alleen omdat z.i. het Indische Gouvernement er een gevoelig politiek verlies door zou lijden, maar ook, omdat hij, als Bali-kenner, de volle overtuiging heeft, dat dit opcultuurgebied zoo hoogstaand volk, zich, wat de godsdienst betreft, zelf het best zal weten te ontwikkelen. Hij zeide o.a.:

„Het Bali-Hindoeïsme bezit duizenden prachtige tempels. De godsvereering vindt plaats door duizenden genootschappen samenhangende volgens bepaalde stelsels, eertijds overwelfd door het vorstenregiem, met den vorst, als hoofd van den godsdienst, gesteund door een adviseerende priesterschaar.

„Van Balische zijde ziet men in Christelijke actie het begin van de ontbinding der Balische dorpsgemeenschappen, omdat men achter de Balische Christenen een machtigen steun van de Westersche kerk en van de Westersche Overheid verwacht.

Het besturen van Bali wordt moeilijk, als de dorpsgemeenschappen verworden en het gezag der dorpsbestuurders in verval komt. Bovendien beschouwt de kastenadel zichzelf, als de steunpilaar van het Hindoeisme op Bali, en moet hij in elke toelating van een zendeling een aanslag door de regeering op de goden zien.

„Nu Bali wat beter bekend wordt, is er bij de regeering grootere voorzichtigheid te bespeuren en toont zij meer oog te krijgen voor het eigene van dit merkwaardige eiland. Geheel uit de lijn zou het dan ook vallen, wanneer men thans niet den toegang ontzegde aan een propaganda, die zich richt tegen het meest eigene in de Balische wereld, den alles schragenden godsdienst.

„Indië heeft veel geleden onder geringschatting van de daar ingewortelde instellingen en cultuur door het Westen.

„Het jonge Balische geslacht begrijpt, dat de Balische godsdienst in verschillende opzichten vernieuwing behoeft, en gaat onderscheid maken tusschen geloof en bijgeloof. Zoo kan de geestelijke vrijmaking van het Balische volk en de verandering van de oude traditie, met behoud van het verhevene in de bestaande religie*) voeren tot een nieuw doch echt Balisch geloof dat voor de bevolking altijd van meer waarde moet zijn, dan een in het Westen opgekomen geloofsleer."

De derde spreker, de heer *C. Lekkerkerker*, archivaris van het „Bali-instituut", die zich principieel niet vóór of tegen zendings- en missie-actie wenschte uit te spreken, thans het standpunt van den opportunist innemende, merkte op, dat:

„Nu van drie zijden gelijktijdig aanvragen om toelating van zendings- en missiearbeid zijn binnengekomen, zoodanige arbeid bij de bevolking van Bali geen prestige zou genieten. Zij zou slechts den concurrentiegeest aan den arbeid zien en geen oog hebben voor de ideëele gevoelens, welke zending en missie drijven tot haar pogen. De onverschilligheid zou tot vijandigheid worden.

„Ten aanzien van zending en missie zelve moet men bedenken, dat het werk van haar beste dienaren en het moeilijk bijeenvergaarde geld waarschijnlijk wéér zouden zijn verspild.

Wat, ten slotte, het opportunistische argument aangaat, ontleend aan „den dreigenden Islam", de Islam ijvert al jaren op Bali, door de talrijke Javaansche ambtenaren van de opiumrégie en andere Mohammedanen. Maar ook de Islam heeft op den Balischen godsdienst en de Balische maatschappij niet den geringsten invloed kunnen verkrijgen.

Het advies van den opportunist kan dus niet anders luiden dan: Kijk den toestand nog maar eens een aantal jaren aan."

Misschien meent deze spreker, dat gedurende dit uitstel nog wel duidelijker blijken zal, hoezeer de bevolking op Bali door eigen geloof en cultuur in staat is tot verdere ontwikkeling te komen; dezelfde slotsom dus, als van dr. Korn.

Onder degenen, die aan de gedachtenwisseling, na deze inleidingen, deelnamen, behoorde ook de Bali-kenner, oud-resident *Damsté*, die o.m. te berde bracht:

„Men bedenke, dat hier met den Balischen godsdienst tevens de motor van de Balische maatschappij in het geding is. Op Bali zijn *schoonheid* en *welvaart***) en dit is de verdienste van den godsdienst daar. Men moet de kwestie ook eens bezien uit het oogpunt van de gevolgen van toelating van zending en missie voor de welvaart der bevolking."

Ook de Inlandsche pers heeft zich over deze belangrijke kwestie uitgelaten, getuige o.a. het oordeel van de redactie van „Timboel" in ons vorige weekblad onder Pers-overzicht, overgenomen.

Onzes inziens kan alleen een overwegend goed voorbeeld, zoowel wat betreft een hoogstaande levensopvatting als wat waardeering-betuigende kunstgevoeligheid betreft, uitgaande van alle Christenen, die met Baliërs in eenigerlei aanraking komen, op den duur zulk een goeden invloed uitoefenen, dat deze de gewenschte wederzijdsche heilzame inen uitwerking heeft.

Daarom verheugt het ons zoozeer, dat de tentoonstellingen van Balische kunst-voorwerpen, welke dit jaar, door de kunstkringen in samenwerking met den heer *J. A. Houbolt*, op Java gehouden werden, zulk een prachtig succes hadden. Ook met die te Djocdja, eind November j.l., was dit het geval, zoowel wat bezoek, als verkoop betreft, niettegenstaande de juist dáár zoo uitermate sterk doorslaan *malaise*-omstandigheden. Met de luchtpost vernamen wij, dat niet alleen Gouverneur en Resident, maar ook Sultan en Vorst van Pakoe-Alam met gevolg, alle notabelen en alle leerlingen van de duizend-en-één scholen van Djocdja, mede de voor volkskunst zooveel voelende Solosche Vorst van Mangkoenegara, kwamen die tentoonstelling bewonderen, welke door de plaatselijke pers om het zeerst werd geroemd.

Een belangstellende schreef ons van daar:

„Waar hier, in dit zwaar door de depressie getroffen Suikerland, de belangstelling en de

kooplust nog zoo hoog zijn, daar zou in Holland, waar veel grooter categorieën van niet al te zwaar getroffene lieden zijn, de animo toch ook zeer groot kunnen wezen. Ik meen, dat „Boeatan" b.v. een uitstekende beurt maken zou met eene dergelijke Bali-tentoonstelling."

Zooals wij hier reeds eerder vermeldden, weten wij van betrouwbare zijde, dat „Boeatan" hiervoor zéér veel zou voelen en nog meer, zoodra zij ook van Europeesche zijde hier nog wat meer belangstellingsbetuigingen en vooral ook de beschikking over eene goede tentoonstellings-ruimte, daartoe kon krijgen.

Voorloopig zal „Boeatan" zich tevreden moeten stellen met wat zij heeft, hare uiterste krachten blijvende inspannen voor het goede werk en daarbij hopende op groeienden bijval met haar streven, opdat uitbreiding van arbeid mogelijk worde.

*Nu* reeds kunnen echter belangstellenden het hunne daartoe bijdragen, o.a. door de Toonkamers van Indonesische kunstnijverheid geregeld te bezoeken en thans in het bijzonder enkele

**„Boeatan"-Kerstgeschenken in Heulstraat 19, Den Haag**

te koopen.

Op de *beide Kerstdagen* zal *„Boeatan"* des avonds van 6—8 uur geopend zijn voor het gebruik van rijsttafel met toebehooren, waarvoor nu reeds tafels besproken kunnen worden.

Op 2den Kerstdag ook 's middags van 12—2 uur.

Men zit daar *feestelijk* te midden der Indonesische volkskunst!

---

*) En de daarmede samenhangende kunstuitingen. — Red.

**) De cursiveering van deze twee onafscheidelijk aan elkander verbonden factoren is van ons. Red.

## Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

### I. Uit de Europeesche Pers.

#### Algemeen Commercieel Overzicht.

De schuld van de Ver. Staten kan binnenkort weder op ongeveer 25 milliard dollars aangenomen worden, zoodat ze weder zal staan op dezelfde hoogte als bij het eindigen van den grooten oorlog. Op dit gebied staan de V. S. niet alleen, het is vrijwel *in alle landen* zoo, *ons land* en *Ned.-Indië* niet te vergeten. Alleen is er dit trieste verschil, dat thans het prijsniveau veel lager is dan voorheen en derhalve rente en aflossing der overheidsschulden dubbel zware eischen stellen. Van daar *overal* een vermindering van de salarissen van het ambtelijk personeel en verder rigoreus aandraaien van de belastingschroef, om erger te voorkomen. Het systeem van ondersteuning van het bedrijfsleven ten laste van de schatkist wordt vrijwel in alle landen toegepast. Het is eenerzijds te begrijpen, zal een débâcle voorkomen worden; anderzijds schuilt er een onbillijkheid in ten opzichte van den belastingbetaler-consument. In Ned.-Indië zijn honderden millioenen verdiend in de tabaks- en suikercultuur; zoodra komen eenige slechte jaren door expansiezucht veroorzaakt, of tienduizenden Inlandsche werknemers vallen ten prooi aan de grootste armoede. In het productieproces is het — n. h. o. van het *Soer. Hbl.* (10/11, 4de bl. *B.*) — slechts het najagen van oogenblikkelijk winstbejag, des te gemakkelijker gemaakt, omdat onder de wetten van het naamlooze vennootschapswezen beheerders slechts een uitermate kleine verantwoordelijkheid dragen; in het beheer van de Overheidsfinanciën is het niets anders geweest dan te trachten zoo spoedig mogelijk de kip te slachten, welke de gouden eieren legt. Aan dit systeem hebben de volksvertegenwoordigingen de grootste schuld; het gehalte daarvan is in deze na-oorlogsche jaren ten gevolge van het algemeen of meer uitgebreid kiesrecht, sterk gedaald. Men heeft er maar roekeloos op los geleefd, zoodat thans vrijwel *alle Staten* der wereld in hoogst zorgelijke financieele omstandigheden verkeeren. Reeds dertig jaar geleden maakte *Gustave le Bon* in zijn „Psychologie des Foules" de zeer juiste opmerking dat, hoewel het parlementaire régime het ideaal is van alle beschaafde volken, men van de foutieve stelling uitgaat, als zou een groote menigte uit de massa voortgekomen vertegenwoordigers capabeler zijn om het Schip van Staat te leiden, dan een kleine groep geselecteerde hoogstaande en onafhankelijke regeerders; een onjuist beheer van de Overheidsfinanciën moet er het gevolg van zijn. Dat is het juist, wat wij thans kunnen constateeren. De geheele wereld schijnt thans op drift geslagen te zijn, zonder te weten waar men ten slotte zal belanden of op welke rots men te pletter zal loopen. Gedurende de laatste 150 jaren is de werelbevolking verdriedubbeld en heeft zij, dank zij wetenschap en techniek, een vooruitgáng geboekt als nimmer te voren. Doch die groote massa vergeet of is zich niet bewust, dat die vooruitgang slechts te danken is geweest aan den superieuren arbeid van een zeer gering aantal superieure geesten op ieder gebied, o.a. Edison. De groote massa beschouwt dien vooruitgang echter als een van zelf sprekend iets, zij erkent de superioriteit van die kleine groep niet en acht zich volledig competent zelf alle zaken der wereldhuishouding te regelen, waarvan het resultaat is de chaos, welken wij thans om ons heen zien. Het is als het ware een invasie van barbaren van binnen uit, gelijk het West-Romeinsche rijk indertijd bezweek vóor den inval van barbaren van buiten af.

*Correspondenties uit het Buitenland* treffen wij o.a. aan in het *Soer. Hbl.* (31/10 t/m. 12/11) en *De Loc.* (10, 11 en 12/11 „Japan", *Dr. L. H. Grondijs).*

#### Burgemeesters uit het B. B.

Verschillende leden der Tweede Kamer hebben zich gekant tegen de benoeming van gepensionneerde Indische ambtenaren tot burgemeester van een plaats in Nederland. Er zijn *h. i.* in Nederland tal van voortreffelijke personen, waaronder velen, die voor den Gemeentedienst zijn opgeleid, die door het thans door de Regeering blijkbaar gevolgde stelsel het nimmer tot burgemeester kunnen brengen. De *Deli Crt.* (17/11) kan zich met dit inzicht niet vereenigen; het blad verheugt zich erover — na inzage van een desbetreffend artikel in het Amsterdamsche „Alg. Hbl." — dat, meer dan voorheen, de Regeering in dien geest handelt, want wanneer een oud-resident uit Ned.-Indië zich beschikbaar stelt voor een klein burgemeesterspostje in Nederland, dan trekt de Gemeente die dat treft, een lot uit de loterij en dan is niet in de eerste plaats die oud-resident, maar die Gemeente bevoordeeld. Voor een burgemeester is niet hoofdzaak dat hij den gang van zaken op een Gemeentesecretarie volledig kent, maar dat hij *bestuurder* is; de kennis van de Gemeentelijke Bestuursmachine komt wel. Een pleidooi voor den gewezen ambtelijken Indischen Nederlander kan intusschen uitgebreid worden tot de vele niet-ambtelijke Nederlanders, die in Indië behoorlijke posities hebben bekleed, op vooraanstaande posten goed hebben voldaan, maar die na repatrieering niet over voldoende middelen beschikken om stil te gaan leven. Er is nog zoo iets als *een Rijksverband; er wonen Nederlanders in Indië en aan den overkant!* En het is niet in te zien waarom een Nederlander, die in Indië is geweest — en dat zijn gewoonlijk niet de slapsten in den lande — ongeschikt zou zijn om in Holland zijn brood te verdienen. De klein-Hollandsche mentaliteit, welke in Indië gewerkt hebbende Nederlanders, uitsluit, dient grondig gecorrigeerd te worden.

*De Sum. Post* (16 en 17/11 „Locale radenneurose") wijst op het euvel van de kleine gemeenteraden, zoowel in Nederland als in Indië, dat zij bijzonder vatbaar zijn voor een typische neurose.

#### Woordenspel.

Wanneer men het goed recht van een op legale basis werkend *Inlandsch nationalisme* erkent — en er is in den huidigen tijd wel niemand van eenig inzicht, die zulks niet doet — wil dit zeker niet zeggen, dat men alles zal hebben te aanvaarden, dat zich als uiting van dat nationalisme aandient. De wijze, waarop in den laatsten tijd wordt geageerd, doet — n. h. i. van *Zentgraaff (Java-Bode,* 11/11) — vooral kwaad aan het nationalisme zelf. Men werkt met het overigens volkomen onbeduidende volkslied „Indonesia Raja", men manoeuvreert met rood-wit-en-blauw-vlaggen, waarvan de blauwe baan zóó is versmald, dat er nog slechts een uiterst gering strookje overblijft, men werpt zich op het woord „Indonesiër", en wil dit in de officieele correspondentie invoeren. Eén ding vergeet men hierbij volkomen: dat de groote zaak, welke men denkt, althans zegt te dienen, er geen stap door vooruit komt. Het komt tenslotte meer aan op de kern dan op den vorm. Sommige zaken worden eerst aantrekkelijk als actie-object, wanneer zij zijn verboden. De samenleving heeft er recht op, dat *het Gezag* zich doet respecteeren; dit wil niet zeggen, dat het steil afwijzend moet staan tegen legale wijziging van verhoudingen en vormen, waar de historie van allen dag leert, dat wij midden in een proces van belangrijke omvorming zitten. Geheel anders is het, wanneer men de maatschappij wil nopen tot *wijziging van woorden*, waarmee *begrippen van politieke waarde* worden aangeduid; men heeft hier rekening te houden met doel en opzet dergenen, die op verandering aandringen. Nog altijd bestaat hier een Nederlandsch-Indië, en nog immer heeft men recht te verwachten, dat deze aanduiding, welke de uitdrukking is eener bestaande verhouding, worde gehandhaafd. Ook omdat men anders morgen komt met nieuwe wenschen op dit gebied. Waarom zou in officieele stukken Batavia maar niet worden veranderd in Jacatra, Gouverneur-Generaal in Rijksbestuurder.... waarom zou niet elk woord worden besnuffeld en bekloven op zijn geschiktheid om te worden benut voor eene ongevaarlijke en hinderlijke actie, welke echter toch eene sfeer van voortdurend geharrewar zou scheppen? Het wordt hoog tijd, dat hiertegen duidelijk stelling wordt genomen. Wanneer Javanen of Soendaneezen van standing en ontwikkeling eene au fond respectabele actie als die voor hun nationale



idealen, een weinig willen compromitteeren door haar te plaatsen in het zoo kleine en bekrompen raam, waarin zij thans hun verlangens passen, moge dit tenslotte hun eigen zaak zijn, voor de Overheid zit hieraan iets hoogers en belangrijkers vast: *haar prestige.* Het is zeer af te keuren, dat het ook ditmaal weer Europeanen waren, die het voorbeeld gaven. In tal van Westersche periodieken is gebruik gemaakt van woorden als „Indonesië" en „Indonesiër". In publicaties van Volkslectuur werd dit laatste woord eveneens gebezigd. Het is een volkomen eigenmachtig wangebruik, vooral ontoelaatbaar in officieele instellingen. En de Regeering behoort eene zich door duidelijkheid kenmerkende lastgeving te doen uitgaan: dat ieder in 's Lands dienst zich onthoudt van eigenmachtig veranderen van woorden, welke zekere politieke beteekenis hebben, of kunnen krijgen. Vooral Volkslectuur zal zich hieraan zeer stipt hebben te houden. Het ligt niet op den weg van dat bureau geharrewar als waarvan thans blijkt, uit te lokken of te bevorderen.

De *Deli Crt.* (18/11) schrijft over „Nationalistische politiek" ter S. O. K. en in verder Ned.-Indië, de *Java-Bode* (12/11, *Z.*) over „Pacificatie-crediet op Atjeh".

#### Medische fantasieën.

*Dr. Denis Mulder* heeft een felle campagne gevoerd vóór en om *de lichtbehandeling*, welke hij gedurende eenige maanden in 1929 *in de leprozerie te Pelantoengan* op lepralijders heeft toegepast en waarmede hij einde November van dit jaar vrij plotseling ophield. Van zijn geruchtmakend boek: „Het Kruis der Leprozen", was in 1930 een tweede druk noodig. Het geval is in den Volksraad behandeld; thans brengt het *Bat. Nwsbl.* (24/10) het bericht van de beslissing der Regeering om eene commissie te benoemen, die de lichtbehandelings-geneeswijze van Dr. Denis Mulder in studie zal nemen.

Volgens het *Soer. Hbl.* (9 en 10/11 „Medische fantasieën", *Z.*) zal de commissie, als zij wordt benoemd, de lichtbehandeling van Dr. Denis Mulder niet in studie nemen. Men vergeet àl te zeer, dat zij eigenlijk al geruimen tijd in studie is geweest, in zoover, dat tijdens hare toepassing te Pelantoengan de zeer bekwame dokter *Sitanala* heeft onderzocht, welke resultaten de behandeling heeft gehad voor hen, die er aan onderworpen zijn geweest. De resultaten waren zeer bedroevend. Van de ruim 120 patiënten, die zich in Maart 1929 voor de lichtbehandeling lieten vinden, hebben geleidelijk 54 zich daarvan teruggetrokken; in hun plaats kwamen anderen. Zes zijn er overleden; bij 22 Europeanen, 22 Inlanders en 10 Chineezen, die zich lieten behandelen, is verergering der ziekte geconstateerd. En van de 5 patiënten, bij wie na de behandeling psychose werd vastgesteld, heeft één (een Inlander) zich door ophanging van het leven beroofd. Door medici als de professoren *Van der Plaats* en *De Langen* is van de lichtbehandeling door Dr. Denis Mulder geen goed getuigenis kunnen worden afgelegd.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (31/10 „Het ziekenhuis van Laoe si Momo"; 8/11 „De leprabestrijding ter S. O. K.") en *De Sum. Post* (11/11 „Het Kruis der Leprozen", betr. Dr. Mulder's geneesmethode).

#### „Koelie".

Dr. Buffart heeft op zakelijke wijze zijn stem over het boek „Koelie" van mevr. Szekely-Lulofs doen hooren („Deli Crt.", 7/11). Mevrouw Szekely schreef in bijna Multatuliaanschen trant een verweer (12/11), op een wijze, welke — naar de *Deli Crt.* (14/11) verzekert — Dr. Buffart stellig niet heeft verdiend. „Koelie" is een *roman* en men verlieze dat niet uit het oog. Het boek wil volgens verklaring van de schrijfster alléén litteratuur en zoo goed mogelijk litteratuur zijn en niets anders. Het boek zèlf geeft niet den indruk bedoeld te zijn als een aanval op Deli. Het is niet de inhoud van het boek, maar de wijze waarop de reclame-campagne voor het boek is gevoerd, welke al vóór de verschijning een sfeer om „Koelie" schiep van mishandeling en troosteloosheid. De sfeer, welke de „Millioenen van Deli" van mr. J. van den Brand omgaf, welk geschriftje tot de instelling der Arbeidsinspectie en de vestiging van een Raad van Justitie te Medan leidde. Maar het Deli van Van den Brand is niet het Deli van thans. En de „Millioenen van Deli" hebben geen *vervolg* gevonden in „Koelie" van mevr. Szekely-Lulofs. Men heeft dien indruk kunnen krijgen, maar dan niet uit het boek, doch uit de voor het boek gevoerde reclame. Het geschriftje van mr. Van den Brand en het werk van mevr. Szekely hebben niet hetzelfde doel. Mr. van den Brand hekelde ernstige misstanden — en dàt die destijds bestonden, kan men volmondig toegeven — en mevr. Szekely tracht door te dringen in de psyche van den koelie en zij beoogt haar boekje een handleiding te doen zijn voor hen, die door hun werk als dagelijksche, directe werkgever van den koelie optreden. Zooals er ook andere geschriftjes bestaan die hetzelfde beoogen, geschriftjes welke o.m. de kennis van het Javaansch voor de assistenten bepleiten. Maar „Koelie" is een roman en als zoodanig kan het boek geen handleiding zijn. Mevr. Szekely bedoelt de uitdrukking handleiding ook niet in de letterlijke

beteekenis. Zij wil slechts zeggen, dat lezing nuttig kan zijn voor den assistent, voornamelijk voor den jongen assistent, het singkeh, dat er eenig inzicht door krijgt in het zieleleven van den koelie, eenige kennis van diens gedachtenwereld. En stellig heeft haar boek in dit opzicht waarde. De niet nauwkeurig lezende en de Deli niet kennende romanlezer zal kunnen denken dat het boek op het *heden* doelt en de schrijfster heeft niet voldoende duidelijk laten uitkomen dat zij slechts het *verleden* op het oog had. Strikt genomen kan dit de schrijfster, die weet hoezeer de laster Deli steeds een begeerlijke prooi heeft gevonden, als een verzuim worden aangerekend, maar er mag zeker niet uit worden afgeleid, dat zij de vooropgezette bedoeling heeft gehad Deli een hak te zetten. Dat heeft zij stellig *niet*. Toch ware het mevr. Szekely mogelijk geweest in een korte inleiding misverstand over haar boek bij voorbaat uit te sluiten. Nu zij dat niet deed, rustte op de critiek de taak, ter wille van een zuiver begrip van den lezer, de tijdsruimte, waarin het boek speelt, te preciseeren. Dat deed ook Dr. Buffart. Hij schreef o.m.: „Ik wil (hiermede) geenszins zeggen, dat haar verhaal, in groote trekken genomen, niet waar zoude zijn. Maar het mist elke actualiteit. En het leek mij noodig dit goed in het licht te stellen, omdat anders maar al te gemakkelijk daarover zou worden heengeloopen en uit dit boek geheel ten onrechte een wapen zou worden gesmeed tegen de tegenwoordige toestanden." Men kan dat boek als rechtgeaard Deliaan lezen zonder over te koken van verontwaardiging jegens de schrijfster. Zij lastert niet en zij insinueert niet. Zij beschrijft slechts den koelie zooals zij hem heeft waargenomen. Haar boek is geen rapport maar een roman en daarin zijn beelden van het verleden verwerkt zooals dat in elke roman het geval is. Men moet in zijn liefde voor Deli overgevoelig zijn om zich door „Koelie" gekwetst te gevoelen. De reclame, welke schimmen opriep van slavernij, heeft kwaad gesticht. Niet het boek zelf.

**Overblijfselen uit voorhistorische tijden in Z.-Sumatra.**

Z. vervolgt in het *Soer. Hbl.* (7 en 9/11) en de *Java-Bode* (9, 10 en 12/11) zijne notities over *Zuid-Sumatra*. Overal vindt men om den Dempo de sporen der oude kultuur; bij den weg van Pager Alam naar Tandjoeng Sakti de beelden, die reeds de aandacht van den toenmaligen resident *Westenenk* hadden. Onlangs heeft men nieuwe ontdekkingen gedaan in de omgeving van Pager Alam, tot het punt waar *de Pasemah-vlakte* begint. Zoo vond men beeldengroepen, combinatie van menschen en dier, in Goemai Oeloe, de heuvelreeks aan den Noordelijken kant der vlakte. In Pager Goenoeng, doesoen Lesoeng, het beeld van een mensch, die een kind op den rug draagt. Bij Tandjoeng Beringin een paar beelden, waaronder een van een man, gezeten op een krokodil. Vooral de steenkamer van doesoen Tandjoeng Ara (door den heer *De Bie* van de Bataafsche Petr. Mij. gevonden) met haar typische beschildering der binnenwanden, is eene herinnering aan den praehistorischen tijd. Ook de heer *Van der Hoop*, bekend door den eersten vliegtocht naar Indië, stelde in 1931 in dit deel van Zuid-Sumatra onderzoekingen in; hij promoveerde den 29sten Oct. j.l. te Utrecht tot doctor in letteren en wijsbegeerte op *een proefschrift* „Megalithische oudheden in Zuid-Sumatra". Te zijner tijd zal de Oudheidkundige Dienst een systematisch onderzoek instellen, en dit zal ongetwijfeld interessante bizonderheden aan het licht brengen. *De Pasemahvlakte* is thans ontboscht en afgeladangd; blijkbaar is deze streek eens een centrum van kultuur geweest. *De Dempo* is voor de bevolking aan zijn voet in sommige omstandigheden nog altijd een object van vereering. Vrouwen, die het moederschap begeeren, ondernemen bedevaarten naar zijn top, en ook in ander bijgeloof speelt de Dempo nog zijn rol. Hier is de mensch nog vastgeklonken in zijn omgeving; berg en bosch zijn krachten, die in zijn psyche werken. Hij is één met zijn omgeving, in tegenstelling met den Westerling, die bijna alle banden tusschen hem en de Natuur doorsneed en nog slechts haar strenge heerscher wil zijn. In geen anderen sector van het geestelijk leven springt *het verschil tusschen Oost en West* sterker in het oog dan in de verhouding tot de Natuur.

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „Prehistorisch onderzoek" (28/10, *Dr. v. St. C.*) en „Madoereesche kunstmonumenten" (8/11, 4de bl.)

## II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

### De politieke actie.

Een verslag van een door de P. B. I. te Soerabaja georganiseerde massa-excursie naar Modjopahit, voorkomende in de *Soeara Oemoem* van 17 Oct., vermeldt dat het gezelschap, 700 man sterk, gevolgd werd door eenige politiemenschen op motorfietsen. Voorts ontdekte men dat er onder de jonge klappers verkoopende dessalieden zich een als desaman vermomde mantripolitie bevond. Uitroepen als: „kijk naar den kakkerlak, neem een foto van hem", werden gehoord. Zich ontdekt ziende, verdween de mantri-politie.

Naar aanleiding van dit spionnage-geval schrijft dr. R. Soetomo, die de excursie meemaakte, zeer verontwaardigd dat hij te voren nimmer aandacht heeft geschonken aan de actie van spionnen, doch dat hij nu wel degelijk kan meevoelen met de menschen die in het openbaar hun haat en minachting tegenover de „kakkerlakken" uiten. Dat door het ontdekken der vermomde mantris-politie in het vroolijk gezelschap de stemming onder de menschen gestoord werd, was logisch, zegt schrijver, evenzeer verklaarbaar was het dat spontaan een gevoel van haat tegen de Regeering opkwam en woede oplaaide tegen lieden die zulke lage diensten verrichtten. Provoceerend was het dat de spionnen later op hun motorfietsen nogmaals voorbijsnelden. „Wanneer zal toch het tijdstip aanbreken dat wij met de Regeering een strijd voeren, op zijn heftigst en felst, met al zijn consequenties, zijn wrangheden en bitterheden en toch met het gevoel van wederkeerige eerbiediging?" vraagt dr. Soetomo. Hij hoopt dat de toestand, zooals die thans is, beëindigd zal worden, daar de lieden elken dag gedwongen worden de Regeering te minachten en haar prestige naar beneden te halen.

In de *Sinar Deli* van 12 Oct. wordt een en ander verteld over den levensloop van den onlangs te Singapore gearresteerden Djamaloedin Tamin. Hij is een Minangkabauer. Zijn eerste openbaar optreden was zijn aansluiting bij de toen te Padang Pandjang opgerichte International Debating Club, waarvan hij een actief lid werd. Van het door deze club uitgegeven blad werd hij hoofdredacteur. Zijn artikelen hadden een communistischen inhoud en werden gaarne gelezen. Later trad hij als propagandist tot de Partai Kominis Indonesia toe. Hij was een goed spreker en verwierf dan ook veel aanhang. Na de communistische relletjes hoorde men niets meer van hem. Wellicht is hij toen naar Singapore uitgeweken. Totdat enkele jaren geleden de ontdekking van het bestaan der geheime Partij Republiek Indonesia waarschijnlijk de overheid op zijn spoor bracht.

### De economische actie.

In tal van artikelen wordt het voorstel van de Regeering om de invoerrechten op weefgarens af te schaffen, besproken. Een schrijver in de *Darmo Kondo* van 14 Oct. juicht het voorstel toe, omdat de weefindustrie er bij gebaat zal zijn. De Indonesische weefbedrijven zullen daardoor vooruit kunnen komen, terwijl de opbrengst der producten voor het grootste deel in het land zelf in omloop komt. Doch de kans bestaat dat niet de Indonesische bedrijven het meest zullen profiteeren van deze vrijstelling, maar wel de groote vreemde bedrijven, die reeds zijn opgericht en zullen worden opgericht. Indien het der Regeering ernst is de volkskracht op te voeren, verzoekt schrijver om moreelen steun; ook het verkrijgen van crediet van de bank moet worden vergemakkelijkt en de textielvoorlichtingsdienst en het B. B.-corps moeten worden geïnstrueerd in hun ressorten de swadeshi te bevorderen.

*Aksi* van 14 Oct. brengt het voorstel in verband met de pogingen in Nederland om de Twentsche industrie, welke hier (Indië) in de Japansche een scherpe concurrentie vindt, het verloren afzetterrein te doen herwinnen. Wanneer alleen op uit Holland afkomstige katoenen garens vrijstelling van invoerrechten wordt verleend, heeft het volk er bitter weinig aan; voor de massa is Ned. kapitaal evenals Japansch geld vreemd kapitaal. Het volk houdt alleen rekening met de prijzen der goederen en vraagt niet wie ze verkoopt.

*Bahagia* van 14 Oct. meent dat Indië mettertijd een industrieland zal worden. De weefindustrie wacht daar te lande een schoone toekomst, ook de swadeshiactie. Het voorstel van de Regeering zal, wanneer het wordt aangenomen, zeer ten goede komen aan het weefbedrijf, zoowel het inheemsche als aan dat van de Internatio te Garoet. Dat wordt gewezen op de groote mogelijkheid dat Twentsche industrieelen in Indië een bedrijf zullen openen. Het blad is in principe voor industrialiseering. Vast staat dat meerbedoeld voorstel den weg zal afbakenen voor hen die hier het weefbedrijf willen entameeren.

De *Oetoesan Hindia* van 8 Oct. wijst op de groote moeilijkheden van de Twentsche industrie en op de pogingen van de Ned. kapitalisten om de Ned. Regeering tot steunverleening te bewegen. Van de zijde dier kapitalisten werd voorgesteld een tolunie tusschen Indië en Nederland tot stand te brengen. Zulk een tolunie zal naar de meening van het blad alleen Nederland voordeel brengen, omdat geen waren van Indisch maaksel naar Nederland worden verzonden



en daar worden verkocht. Voor de inheemsche bevolking zal ze dit nadeel brengen dat zij met de verdwijning van de Japansche en Engelsche concurrentie haar kleeren niet meer zoo goedkoop kan krijgen. Het is duidelijk dat Kromo het kind van de rekening wordt. „Indonesia, let op uw saeck!" waarschuwt het blad.

Verdeeld over verschillende nummers van de *Darmo Kondo* (13/17 Oct.) geeft iemand een beschouwing over de weefindustrie. Hij gaat uit van de plannen der Regeering om tegemoet te komen aan de klachten van de Twentsche textielfabrikanten en wijst op de oorzaken van den achteruitgang van den omzet der Ned. textielstoffen in Indonesië door de Japansche concurrentie. verder bespreekt hij de maatregelen die de Overheid denkt te treffen. De voorgenomen contingenteering van den invoer van weefsels kan natuurlijk gemakkelijk worden ingevoerd, doch schrijver vraagt zich af of dat wel zal helpen, omdat de Japansche goederen toch nog goedkooper zijn en het publiek nu eenmaal liever goedkoope goederen koopt. De vrijstelling van invoerrecht op weefgarens zal de weefindustrie ten goede komen; toch verdienen de Indonesische bedrijven nog de volle aandacht, wat betreft de techniek en den omzet. Verder moet de leuze zijn: „steunt de nationale industrie".

In de *Oetoesan Hindia* van 13 Oct. noemt „Socialist" het plan het resultaat van het „protectionisme dat nagestreefd wordt door kapitalisten in alle landen". De heer Tielens van de Internatio te Garoet, die de opheffing van die invoerrechten aan de Regeering voorstelde, zeide dat zulk een ordonnantie noodig is voor de textielindustrie en voor de concurrentie tegen Japan. Maar wij zijn van meening, zegt schrijver, dat het niet in het belang is van Indonesië in het algemeen, doch van „Nederlandsch-Indië", in het bizonder van Twente! Zoolang wij nog geen katoen-industrie hebben op socialistischen grondslag en er hier nog geen sociale wetgeving is, kan het ons niet schelen vanwaar al het katoen wordt ingevoerd, als het maar laag in prijs is. Intusschen zullen wij steeds doorgaan met onze swadeshi, totdat wij een eigen katoenindustrie hebben ten behoeve van ons allen.

De *Bintang Timoer* van 8 Oct. wijst in verband met de afwikkeling der Toko-Padangzaak op de ongunstige positie waarin de Inheemsche handelaren door hun Inlanderschap verkeeren. Omdat hun zakelijke rechten niet zoo stevig zijn, durven de Europeesche importeurs en banken hun geen cent crediet te geven, terwijl Chineesche handelaren dat crediet gemakkelijk krijgen kunnen. In Palembang is het zelfs gebeurd dat een Inh. handelaar, die er zeer goed bij zat, geen crediet van de bank kreeg. Verder kan een Inheemsch handelaar door zijn Inlanderschap niet failliet verklaard, doch wel gegijzeld worden en de gijzelingskosten zijn maar *f* 45,— per maand. Het blad vraagt onderzoek door een Regeeringscommissie en de meening van de Inheemsche deskundigen.

## Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

**De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, v. Beverningkstraat 23, 's Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.**

**De Avondpost. Onze Overzeesche Gewesten.**

9 December. Dumping (en maatregelen daartegen). Allereerst wordt uiteengezet wat dit woord beteekent en wel, dat onder dumping wordt verstaan het tijdelijk tegen abnormaal lagen prijs verkoopen van artikelen, ten einde deze ingang te doen vinden. Tegen een zoodanig lagen prijs, dat deze elke concurrentie van andere zijden absoluut onmogelijk maakt. Bij dumping kan zelfs tijdelijk met verlies, tegen een lageren dan den kostprijs worden verkocht.

Dan gaat het verder:

In den laatsten tijd is er meer dan eens de aandacht op gevestigd, dat Japansche artikelen op de Indische markt worden gegooid tegen prijzen, welke zoo laag zijn, dat zij zelfs beneden den kostprijs vallen.

Aangehaald worden de dumping in de industrie Regnault, dan in de bierbrouwerijen, de Drallefabrieken — zeepfabrieken, — alles door Japan. De redactie eindigt:

Maatregelen tegen dumping kunnen voordeelen opleveren. Wij achten deze maatregelen zelfs noodig ten aanzien van elk land, waarvan de invoer in Ned.-Indië grooter is dan de uitvoer van Ned.-Indië naar dat land.

Wij wachten nu op de beslissing van de Indische Regeering.

Dat deze beslissing een moeilijke is, zal zeker niemand ontkennen.

**De Indische Mercuur**

No. 49 van 7 December. Fruitcultuur in Suriname, door W. E. K. baron van Lynden (die meent, dat er den laatsten tijd minder zakelijk over de fruitcultuur in het Vaderland geschreven wordt en nu in de I. M. tegen deze artikelen opkomt. Het ware onzes inziens beter geweest, wanneer dit artikel in dezelfde krant: Het Vaderland ware verschenen om dezelfde lezers te kunnen bereiken. De heer Van Lynden is van meening, dat aangezien van geen enkele fruitcultuur thans dus reeds vast staat, of het daarin te beleggen kapitaal ook inderdaad rentegevend zal blijken te zijn, een beroep op de geldmarkt zooals in het Vaderland geschiedt, aan de zaak meer kwaad dan goed doet. Men zou o.i. eigenlijk willen toejuichen dat er zooveel aandacht op de Surinaamsche vruchtencultuur wordt gevestigd. En zonder reclame bereikt men niets en zonder kapitaal nog minder. Denkt de heer Van Lynden dan dat er zonder kapitaal een vruchtencultuur zal ontstaan voor uitvoer? De jarenlange voorbereidingen kosten geld en dit zal natuurlijk eerst na jaren rente afwerpen.)

**Indisch Militair Tijdschrift**

No. 11. Krijgsverrichtingen in de Chineesche districten (Wester-Afdeeling van Borneo) met 8 bijlagen, door C. G. Toorop. (Het chronologisch overzicht loopt van de 14de eeuw tot en met 1926.)

**De Indische Verlofganger**

No. 19 van 9 December. Indisch Leven in de Residentie, door Melis Stoke, XIV (Indische Restaurants).

Geen stad ter wereld heeft zooveel Indische Restaurants als Den Haag. Er zijn wereldsteden met een zoo rijk geschakeerde studentenbevolking dat, ten behoeve van elke groep, een restaurant is opgericht dat tegemoet komt aan de speciale smaken van een ras, een volk. En daaronder bevindt zich dan ook uiteraard een Indisch restaurant.

Maar in Den Haag hebben die exotische inrichtingen een geheel ander karakter: ze zijn de vluchthavens van de fantasie en het verlangen van gerepatrieerden.

Zij snuiven er, reeds bij den ingang, die vertrouwde goede lucht van de rijsttafel en, op die geur, komen gedachten en herinneringen aangedreven.

De rijsttafel zelf vereenigt, in het veelal niet wijdsch lokaal (een gewoon heerenhuis, een suite met een serre) al die gedachten en herinneringen in een sfeer van gemoedelijkheid en een beetje weemoed.

**Landbouw**

No. 4. October. De Inlandsche landbouw in Langkat (Oostkust van Sumatra) en zijn ontwikkelingsmogelijkheden, door ir. J. H. Brinkgreve (het is geenszins uitgesloten te achten, dat de momenteel niet onverdeeld gunstige resultaten van den inlandschen landbouw in Langkat, onder de bestaande sociale en economische structuur, voor verbetering vatbaar zouden zijn, zij het dan, dat door bodemkundigen, klimatologische en topografische omstandigheden en afwijkende locale grondrechten, voor de eene groep van landbouwbedrijven meer perspectieven bestaan dan voor de andere). — Ruim honderd jaar ervaring met de bevordering der katoencultuur in Ned.-Indië, door G. J. Vink. — De wrattige maïsboorder (Pyrausta nubilalis Hbn), door dr. C. J. H. Franssen.

**Lloyd Mail**

December, no. 8. Het keurig verzorgd nummer bevat artikelen over: Safety on board Rotterdam Lloyd Liners. — Perkoetoets (een kleine vogel welke in zijn kooitje aan een bamboestok, in den tuin geplant, wordt opgeheschen. Men gelooft, dat deze den eigenaar geluk aanbrengt.) — The new Lloyd Building at The Hague. — The Arabs in Java, door E. V. Solomons. — Kaap de Goede Hoop, door dr. H. J. van Lummel (een geschiedkundig artikel over Afrika's Zuidpunt).

**New York Herald Tribune**

7 Augustus bevat een artikel van dr. Richard von Kühlmann over Nederlandsch-Indië en den economischen toestand. Voorts over den goudstandaard, waarop prof. dr. A. J. Barnouw te New-York een gedegen commentaar geeft.

**Vereeniging Bond van Gep. Burg. Landsdienaren en locale Ambtenaren in Ned.-Indië te 's Gravenhage**

heeft in een rondschrijven haar bezwaren tegen de korting op reeds toegekende pensioenen neergelegd. Deze luiden:

I. Indien mag worden aangenomen, dat de wetgever bevoegd is, korting op eenmaal toegekende pensioenen te bevelen, dan moge die korting formeel niet onwettig zijn, onrechtmatig is ze zeker. Het is toch een algemeen geldende rechtsregel, dat, waar twee partijen tot elkaar in rechtsbetrekking staan, de debiteur (hier de Staat) wèl bevoegd is de andere extra te bevoordeelen, doch omgekeerd die debiteur zijn wederpartij niet mag benadeelen door minder te geven dan waartoe hij zich verbonden had.

II. Pensioenkorting zoude zijn een ontoelaatbare, eenzijdige schending van de rechtspositie der betrokkenen, welke alleen haar verontschuldiging zou kunnen vinden in onvermogen om te betalen; dus in insolventie.

III. De burgerlijke gepensionneerden hebben aan het hun toegekende pensioen een — zij het geringe, doch bij de vaststelling daarvan genoegzaam en aanvaardbaar geacht — evenredig deel bijgedragen.

IV. De pensioenfondsen voor de na 1916 in dienst getreden hebben rechtspersoonlijkheid!

V. Moreel zou een dusdanige geheel eenzijdige verkorting van — ook door gedeeltelijke medebetaling — verkregen rechten van gewezen landsdienaren, aan wie geen middelen tot afweer meer ten dienste staan, onverdedigbaar zijn.

VI. Slechts zeer weinige gepensionneerden zijn in staat bij vermindering van hun pensioen zich op andere wijze de inkomsten te verschaffen, noodig om hun verplichtingen tegenover hun gezin na te komen.

VII. Vele gepensionneerden zijn wegens deze crisis door onderhoud van — veelal volwassen — kinderen of andere familieleden op zwaardere lasten gekomen.

Zoolang de Regeering bijdragen geeft aan de Pen-

sioenfondsen ter verzekering van de richtige uitbetaling van toekomstige pensioenen, kunnen de reeds verleende pensioenen niet worden gekort; dat zou zijn oude schulden niet voldoen, om met het daardoor beschikbaar komend bedrag zorg te dragen toekomstige schulden te kunnen betalen.

IX. Vertrouwen in de credietwaardigheid van een Staat is alleen mogelijk als buiten elken twijfel staat de vaste wil van dien Staat, om getrouw en eerlijk zijn reeds aangegane verplichtingen na te komen. Een eenzijdig bevolen pensioenkorting moet de credietwaardigheid van Nederlandsch-Indië en indirect die van Nederland schaden.

**ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.**

Annalen der St. Joseph's Congregatie van Mill Hill. December. Het begin van de Mill Hill Missie in Borneo, door father Aloysius Goossens (en wel op Britsch Borneo).

Annalen van Onze Lieve Vrouw van het Heilige Hart. December. De Celebes-Missie (een jaar van groei. Reeds 20.000 katholieken. Uit het verslag van den Ap. Prefect Mgr. Panis).

St. Claverbond. December. Javanen-kolonie in Zuid-Sumatra, door Fr. Sträter. Een woord van dank, door A. Spekle (voor drie uit Nederland ontvangen Angelusklokjes, die werden opgesteld in drie desa's rond Moentilan). — Djantra. — 't Spinnewiel, door M. Reksaatmadja.

Een vaste Burg is onze God. December no. 4. Wat onze Goeroes beleven (ervaringen van zendelingen), door W. F. Schröder.

De Katholieke Missiën en het Christelijk Huisgezin. Afl. 2 December. Ine Gela. De moeder met den koperen armband, door pater M. Naus. Het begin en de ontwikkeling der Flores-Missie van het jaar 1561 tot 1626 volgens het 4de boek „Da Historia de S. Domincos", door P. J. Fliervoet.

Kruistriomf. Afl. 5 December. Uit onze Java-Missie. Bami, door J. de Rooy.

Nederlandsch Zendingsblad. December. Chineesche kerk op Oost-Java. — Bolaäng. — Mongondou, door W. Dunnebier. — Welkom (aan dr. Albert Kruyt). — In Memoriam Mevrouw Constantia Fortgens—Adriani (23 October overleden). — Zendingsactie te Larat (Molukken), door N. Bergstra.

Sint Melaniablad. December. Een praatje over het eiland Lombok, door Raden Ajoe. M. Soejadi — Sasraningrat — Leeken — Apostolaat in Indië, door Maria Herbermann. — Sociaal werkster (Maria Herbermann te Djocja). — De Haagsche Melania-school te Solo (Serèngan) door Th. Soealbirah. — St. Melaniatentoonstelling te Djember, door Mevr. v. d. L.—D.

Het Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland. December. Werkt de Gereformeerde Zending op Java te duur?. — De nood der Rijnsche Zending in de Bataklanden. — De collecte voor den bouw van het hospitaal te Wonosobo. Kliniek Poerwokerto. — De voortgang van den arbeid in Djokjakarta. — Hoopvolle teekenen in Kali Bata en Banjoe-Asin.

**BOEKENSCHOUW.**

*Tijdens de O. I. Compagnie*, door dr. E. C. Godee Molsbergen, 1932. N.V. Zwets en Zeitlinger. *f* 4,90.

*Ueber Kolonialpolitik im Tropischen Holland*, door dr. Th. Metz (Java-Sumatra-Bali). Deutsche Wissenschaftliche Buchhandlung Leipzig. 4,80 M.

*Wirtschaftsgeschichte Niederländisch-Indiens*, door dr. E. Voigt, alsvoren. 12 R. M. (met 60 afbeeldingen).

**Koloniale vacantiecursus voor geografen.**

Op 28, 29 en 30 December zal in de groote gehoorzaal van het Koloniaal Instituut te Amsterdam, de 13de Koloniale vacantiecursus voor geografen worden gehouden. Het programma luidt:

Woensdag 28 December, te 2 uur: prof. dr. E. P. Snijders, hoogleeraar te Amsterdam: „De beteekenis der geographische ziektekunde, toegelicht aan Nederlandsch-Indische gegevens".

Donderdag 29 December, te 10 uur: prof. dr. B. G. Escher, hoogleeraar te Leiden: „De Nederlandsch-Indische caldeira's en het caldeiraprobleem"; te 2 uur: Vertooning van de Celebes-film, met toelichting door den heer J. Tideman, oud-gouverneur der Molukken.

Vrijdag 30 December, te 10 uur: prof. dr. A. J. P. van den Broek, hoogleeraar te Utrecht; „Over dwergvolken, in het bizonder die van Nieuw-Guinea"; te 2 uur: Museumbezoek.



## Suriname

Een Aneta-telegram van 14 December meldt: Paramaribo. De droogte in Suriname houdt aan. Er is ernstig gebrek aan water. De koffie heeft groote schade geleden 6000 balen koffie zijn reeds verloren. Bij de goudontginning en den houtaankap is eveneens tengevolge van de droogte stagnatie ontstaan.

***

Die ongelukkige droogte duurt reeds verscheidene weken. De schade en het ongerief daardoor veroorzaakt zijn zeer groot.

*„Suriname"* van 15 November schrijft:

„Geen gelegenheidspraatje van een die niet weet hoe gang te brengen in een gesprek zich maar ten slotte bepaalt tot het weer. Hier is harde werkelijkheid, de bittere ellende die door velen geleden wordt, nu het reeds eenige weken niet geregend heeft. Werden wij het grootste gedeelte van het jaar bedreigd met watersnood, thans is er waternood. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat is het een gesjouw met water dat men hier of daar van een mededeelzame heeft kunnen krijgen"...

„De Curuçaosche Handel Mij. geeft dagelijks gratis aan honderden water. Niet een ieder kan echter het water halen, want voor velen is de afstand die zij moeten afleggen enorm. En met 15 K.G. en meer op het hoofd door de brandende zon te sjouwen is geen gemakkelijk karweitje...."

„Op sommige koffieplantages moet het treurig gesteld zijn. Waren de verwachtingen ten aanzien van de oogst gunstig, thans heeft het er veel van dat een deel van deze verloren zal gaan."

In het nummer van 22 November lezen wij:

„Eindelijk is door het bestuur besloten water aan te rijden. Maandagmorgen om negen uur werd op vier punten van de stad water gedistribueerd. In totaal werden er ongeveer 60.000 liters aangevoerd. Zoolang de droogte aanhoudt, zal er dagelijks een gelijke hoeveelheid worden aangevoerd en op dezelfde wijze worden gedistribueerd. Toen het bekend werd dat het water er was, gaven de vrouwen uiting aan haar vreugde door aldoor uit te roepen watra kon, watra kon (water is er, water is er). De beoordeeling van het water is zeer gunstig. Men wil niet gelooven dat het dit water is dat gedistribueerd zal worden, doch velen houden vol dat het regenwater is. Helder van kleur smaakt het daarbij uitstekend.

De distributie geschiedde, dank zij de door de politie genomen maatregelen ordelijk."

***

Men schrijft uit Nickerie aan *„Suriname"* van 22 November:

„De laatste twee weken hebben zich eigenaardige militaire manoeuvres voorgedaan bij het innen van de belastingen. Op een nog nooit gekende wijze van handelen is men te werk gegaan om achterstallige belastingen binnen te krijgen; men zegt ook over het loopend jaar.

Onder een escorte van vier militairen, gewapend met karabijnen en klewangs, trok de deurwaarder bij de belasting de polders in. Huis in huis uit ging men van belastingschuldigen de belasting opeischen. De lui die niet betalen konden in baar geld, moesten dat doen met padi, die in beslag genomen werd, ook pluimvee, dat dan op staanden voet verkocht werd aan opkoopers die met het escorte meetrokken. Wie niet goedschiks zijn padi wilde afstaan, dien werd het op vrij hardhandige wijze afgenomen.

Dit ongeoorloofde optreden verwekt groote ontevredenheid en zal allesbehalve prettige gevolgen gehad hebben. Een verre van goed te spreken optreden; een machtsmisbruik om met gewapende mannen op te trekken tegen lui die een pauper bestaan leiden. Als wij ons niet vergissen, had men ook in 1929 door een schrik aanjagende patrouille geprobeerd achterstallige belastingen van de polderbewoners te innen. Op deze wijze drijft men de kleinlandbouwers uit Nickerie; die het naburig Demerara veel aanlokkelijker vinden zullen, waar men hun het zoo gemakkelijk mogelijk tracht te maken.

Dat de lui achterstallig zijn, is deels de schuld van het Bestuur, dat steeds uitstel van betaling verleende en de verschuldigde bedragen liet aangroeien. Verder was veel aan de kleinlandbouwers beloofd, waarvan ze slechts een luttel deel in vervulling hebben zien gaan."

Naar de briefschrijver zich heeft laten vertellen, zijn er lui onder, die zooveel van hun voorraad moesten afstaan, dat ze voor eigen gebruik slechts een heel geringe hoeveelheid overgehouden hebben. De prijs waarvoor een baal padi pl.m. 80 K.G. gekocht werd, varieërde tusschen 80 cents en f 1.20.

De opkoopers voeren er wel bij, terwijl de verbouwers gedupeerd werden.

***

*„De West"* van 22 November verneemt over het gebeurde van ambtelijke zijde het volgende:

## Nagekomen Berichten.

**Loterij Indische tentoonstelling Den Haag.**

Loten alsnog verkrijgbaar bij den secretaris van het Comité der tentoonstelling, gebouw Mercurius, Noordeinde 43.

De trekking heeft onherroepelijk plaats op 11 Januari 1933; de lijst zal worden opgenomen in dit blad.

**Verslag voor het K. W. van de lezing gehouden door Dr. W. G. N. v. d. Sleen op 16 December.**

Het was van de Nederlandsche Reisvereeniging, Afd. Hilversum, een goede gedachte, welke hopelijk tot meerdere samenwerking zal leiden, ons te verzoeken deel te nemen aan de lezing te houden door Dr. v. d. Sleen op 16 dezer en vermoedelijk van de talrijke aanwezigen slechts weinigen spijt hebben gehad deze lezing te hebben bijgewoond.

Jammer, dat er zoo weinig leden onzer Vereeniging gebruik hebben gemaakt om Dr. v. d. Sleen op zijn prettige, boeiende wijze te hooren spreken, niet over Curaçao, zooals het programma vermeldde, doch over Suriname. Dit mocht voor sommigen aanvankelijk een teleurstelling zijn, men was hier spoedig mede verzoend, waartoe de mooie en interessante lichtbeelden niet weinig hebben bijgedragen. Onnoodig hier dieper op in te gaan, waar de lezingen van Dr. v. d. Sleen van voldoende bekendheid geacht mogen worden.

DE SECRETARIS.



„Er heerscht een aanzienlijke achterstand in de belastingen in Nickerie. Jaar op jaar wordt het gouvernement gepaaid met beloften: als de padi geoogst was, zou men betalen. Was de padi binnen, dan vernam men, dat de prijs zoo laag was, dat men niet kon betalen. Weer uitstel. En als men dan tenslotte wilde optreden en padi in beslag nemen, dan was de padi... verdwenen. Dit jaar was weder beloofd, dat men in December, na den padi-oogst zou betalen. Intusschen werd de padi bij duizenden balen verkocht aan opkoopers. Van drie kanten is padi opgekocht in den laatsten tijd in Nickerie en verschillende schoeners hebben duizenden balen padi weggebracht. Toen op een gegeven moment commissaris Grader zich rekenschap gaf, dat het gouvernement weder achter het net zou visschen besloot hij met de sterke hand op te treden. De deurwaarder vergezeld van militairen begaf zich naar de polders om de belasting op te eischen. Wie niet betaalde, zag zijn pade, vee, kippen, enz. in beslag nemen en terstond verkoopen.

Dat heeft den schrik er in gebracht. Men begreep dat het nu ernst was en de menschen begonnen uit eigen beweging naar het kantoor in Nw. Nickerie te loopen, om de belastingen te betalen. De ontvangsten in Nickerie beliepen den laatsten tijd per dag meer den duizend gulden aan achterstallige belastingen.

Militairen zijn niet gewoon zoetsappig op te treden. Het is best mogelijk, dat men soms over de schreef is gegaan. Bij het beoordeelen van deze zaak zal men echter, naar *De West* opmerkt, niet uit het oog mogen verliezen, dat een streng optreden hier noodzakelijk was in het algemeen belang."

***

De heeren Samson en Biswamitre hebben bij de Koloniale Staten een voorstel ingediend om den gouverneur tot het geven van inlichtingen terzake van het in Nickerie voorgevallene uit te noodigen.

***

Men meldt uit Nickerie aan *De West*, dat sedert den inval van Engelsche stroopers in het Corantijngebied de rechercheboot „Wetuma" met een patrouille gewapende militairen op de Corantijnrivier kruist. Dit schijnt een nuttig effect te hebben op heeren stroopers, die begrijpen dat het nu ernst is.

***

Suriname's pomoloog, de heer Bange, is met bevredigende resultaten teruggekeerd van een reis naar Barbados. Het gouvernement van Barbados is bereid mede te werken aan den afzet van Surinaamsche sinaasappelen op dat eiland.

***

Men meldt uit Boven Suriname aan *De West*, dat een zaagvisch gezien is dichtbij Agilla (tusschen Carolina en Bergendal). Deze zeemonsters komen zelden door tot Paramaribo en het is wel een bewijs hoe hoog het zeewater de rivieren oploopt, dat thans een zaagvisch zoover bovenwaarts gezien is.

***

De in Augustus j.l. ingestelde commissie ter bestudeering van de vraag of een wettelijke regeling van het geldschietersbedrijf in Suriname gewenscht is, heeft haar rapport met een ontwerp-verordening tot wettelijke regeling van het geldschietersbedrijf in Suriname bij den wnd. gouverneur ingediend. Het ligt in de bedoeling de verordening dadelijk naar den Raad van Bestuur te zenden ter fine van advies.

***

De Koloniale Staten hebben aangenomen de ontwerpen tot opschorting van het schoolgeld voor de lagere scholen, tot verhooging van de bestaande rij- en voertuigbelasting met 10 opcenten en tot opschorting van de geneeskundige belasting voor 1933.

***

Bij Kon. besluit d.d. 2 December is mr. H. Blom, Oost-Indisch ambtenaar, laatstelijk adjunct-inspecteur van financiën in Nederlandsch-Indië, tijdelijk benoemd tot administrateur van financiën in Suriname, ingaande met den dag van vertrek naar evengenoemd gewest.

## Curaçao

### Het voorzitterschap van den Kolonialen raad.

Nader vernemen wij, dat de ondervoorzitter van den raad, dr. W. Ch. de la Try Ellis niet voor opvolging van den heer Lansberg in aanmerking wenscht te komen.

### Dranksmokkelarij.

De *Amigoe* deelt mede, dat twee verdachten, P., zijn veroordeeldeeld wegens het smokkelen van rum en daarmee samenhangende strafbare feiten. De straffen luiden behalve de verbeurdverklaring van 5826 liter rum: elk f 3000 boete subsidiair 56 maanden hechtenis, voorts te zamen f 58.551.30 subsidiair 50 dagen hechtenis voor elk en eindelijk te zamen f 22.000 subsidiair 25 dagen hechtenis voor elk; de eerste straf is ook nog aan een derden beklaagde opgelegd.

Ten onrechte o.i. maakt een inzender in een volgend nummer van de *Amigoe* bezwaar tegen het noemen van de namen der veroordeelden bij de mededeeling van de veroordeeling. Waar ieder die namen kent, bestaat daarvoor geen reden, en in Nederland, waarop de inzender zich beroept, gaat het in gelijke gevallen in den regel op dezelfde wijs.

### De kasvoorschotten.

In een nota naar aanleiding van het verslag der Tweede Kamer over het reeds door ons meegedeelde wetsontwerp tot voorziening van de behoefte aan kasgeld voor den Curaçaoschen dienst in 1933 en 1934 deelt de minister mee, dat de hoogste stand dezer rekening geweest is f 8.660.000.— in Januari 1932 en dat daarvan in den loop van dit jaar f 700.000 werd afgelost. Op de begrooting voor 1933 zal f 800.000 voor dit doel worden uitgetrokken.

Deze laatste mededeeling geeft ook een aanwijzing omtrent de niet-goedkeurig der op Curaçao voorloopig vastgestelde begrooting. De gouverneur had voor aflossing f 1.000.000 voorgesteld, maar de raad nam met 9 tegen 3 stemmen een amendement-Winkel aan, om hiervan een memoriepost te maken.

### Zuster Donata.

In het St. Martinusgesticht op Curaçao is werkzaam zuster Donata, die, naar de *Amigoe* bericht, 8 November 1932 herdacht, dat zij vóór 50 jaar op Curaçao voet aan wal zette. Nooit bezocht zij sedert het moederland. Dat heet opoffering!

### Predikantplaats.

Het nieuwe Arubaansche blad *Aruba Grafico* heeft de *Amigoe* een niet minder Curaçaosch dan Arubaansch nieuwtje afgesnoept, nl. dat de nog niet lang geleden naar Aruba vertrokken predikant ds. Milet de St. Aubin, naar Curaçao zijn beroepen zijn.

### De verkiezing voor de Kamer van Koophandel.

De *Amigoe* van 19 Nov. l.l. bevestigt onze mededeeling over deze laatste verkiezing op Curaçao. 402 personen hebben van hun kiesrecht gebruik gemaakt. Het blad meent, dat de debatteerclub *Jong Curaçao* het erop gezet had, nieuw leven in de Kamer te brengen. Toch is 402 van de ruim 1700 kiezers nog niet veel, maar de verkiezing voor de Curaçaosche staten zal straks wel andere cijfers te zien geven.

### Aruba.

De *Amigoe* verneemt, dat de Standard Oil haar tankpark zal uitbreiden. Ook werktuigkundigen uit Nederland worden daarvoor verwacht.

## Uit den Verren Vreemde

### De ongenaakbaren.

Mag men Gandhi den vader noemen van de All-India Untouchability League, dan kan daaraan worden toegevoegd, dat de liga een aantal invloedrijke, welgestelde peetooms heeft. Is de liga zoo onder gunstige omstandigheden in de wereld gekomen, 't is te betwijfelen, of zij den juisten weg gekozen heeft om de beweging langs de beste banen te leiden. Zoo oordeelt een uiteenzetting in de mail-editie van *The Times of India* (12 Nov.), aan welke 't hier volgende is ontleend.

Het werk-comité van de Liga heeft het land in 300 eenheden verdeeld, ten behoeve van de propaganda. Elk dezer heeft vooralsnog 3000 Rs. tot haar beschikking gekregen. Hierbij is uitgegaan van de opvatting, dat de te verrichten werkzaamheden binnen elke eenheid zoowat gelijk moeten zijn. Hiervan verwacht de schr. in *The Times o. I.* niet veel heil. In enkele deelen zullen de energie en het geld verbruikt worden zonder dat daar reden toe bestaat. Het daar zoo verspilde zou elders veel meer nut kunnen afwerpen. 't Komt er meer op aan de krachten en middelen nuttig, dan gelijk te verdeelen.

Elke sociale werker in Britsch-Indië weet, dat het gebruik der niet aanraakbaarheid nergens zoo algemeen is en nergens zoo diep wortel heeft geschoten als in Kerala, het zuidelijk deel van het schiereiland, dat Britsch Malabar en de vorstenlanden Cochin en Travancore omvat. Daar overgroeit dit onkruid welig de geheele samenleving. Daar is niet slechts sprake van niet aan te raken (untouchability), daar stelt een akelige ongenaakbaarheid (unapproachability) de wet. Deze wordt er tot een graad van krankzinnigheid doorgevoerd. Niet alleen door ongenaakbaren tot de hooger geschatte kasten, maar krankzinnig is ook de tusschenafscheiding van de ongenaakbaren onderling.

Vooreerst zijn er vier klassen van ongenaakbaren, ten opzichte van welke tot elkander en tot de hoogere kasten verschillende graden van afstandsbevlekking of verontreiniging gelden. De klassen der ongenaakbaren zijn: 1. timmerlieden, smeden, metselaars, e.d.m. (de handwerklieden); 2. Thiyyas, Ezhnvas, Chovas, enz.; 3. Parias, Pulayas, Vettuvans, enz.; 4. Nayadis. Deze behooren allen door afstamming tot hun klasse. De vier zijn niet te genaken door iemand van een Hindoe-kaste.

Zooals reeds even aangestipt, doet zich het merkwaardige verschijnsel voor, dat de klassen allen zich weer op een verontreinigingsgrens van elkander houden. Een Nayadi mag een lid van de 3e klasse niet nader komen dan 63 voet (20 M.). Wie tot 3 behoort, moet op minstens 32 voet van iemand uit de 2e klasse blijven. De verontreinigingsgrens tusschen 2 en 1 is 8 voet, die ook geldt voor klasse 1 en de tot een kaste behoorende Hindoe. De aangegeven afstanden waarop deze verschillende klassen der ongenaakbaren moeten blijven van de hoogere Hindoekasten zijn niet overal dezelfde. Zelfs het aanzien van een Nayadi verontreinigt reeds een kaste-Hindoe. Een Paria of gelijk gestelde besmeurt een Hindoe wanneer hij hem binnen 32 Eng. el nadert. Voor iemand van de 2e klasse kan dit verschillen van 32 tot 64 voet, naar gelang het door hem beklede beroep. Dit zijn cijfers die thans voor Kerala gelden, nergens elders doet de sociale en sociologische dwingelandij zich zoo sterk voelen. Maar schakeeringen vindt men toch in verschillende streken ook. De tirannie strekt zich niet alleen uit tot het inachtnemen van onderlinge afstanden, maar ook tot het naleven van andere strenge sociale maatregelen.

In het hier vermelde ligt de voornaamste reden opgesloten, om de aandacht en werkkracht van de Liga speciaal op Kerala te richten. Hieraan moet echter worden toegevoegd, dat Kerala bovendien het land is, waar de de slavernij, alle bemoeienissen van de Britsche regeering ten spijt, nog in volle practijk is. Feitelijk kan men zeggen, dat alle ongenaakbaren van klasse 3 in voortdurende slavernij leven. De leden dezer klasse zijn zonder uitzondering de erfelijke landbouwarbeiders voor de Jenmis, d.z. de eigenaars van het land, die op hen neerzien als op gewoon vee. Wanneer land verkocht wordt, worden deze landbouwers mee verkocht. De Jenmi is hun meester, bestuurder en rechter.

Het zal de meeste moeite kosten om voor de onderdrukte klassen in Kerala bevrijding uit haar lot te krijgen. Dit moet echter, bepleit *The Times of India*, een reden te meer zijn om op dat gedeelte van het land meer kracht te concentreeren, dan op andere streken, waar de bevrijding van minder diep ingekankerde toestanden minder inspanning zal vergen.

## Berichten der Afdeelingen

### Afdeeling 's Gravenhage.

#### Contributie-betaling.

Leden en begunstigers worden beleefd verzocht de contributie over 1933 per postgiro onder **No. 135120** te willen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's Gravenhage van de Ver. „Oost en West", Jacob Hopstraat 12 alhier. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Nà 15 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met **15** cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

### Afdeeling Utrecht.

Leden en begunstigers der afdeeling Utrecht worden uitgenoodigd hunne bijdragen als zoodanig te willen doen storten of overschrijven op de postrekening H. Tromp van Holst, Utrecht, no. 52657, waarna het bewijs van betaling wordt toegezonden. Over de bijdragen, welke op 16 Januari 1933 nog niet zijn verantwoord, wordt nadien beschikt. Dit brengt echter kosten voor de afdeelingskas mede; derhalve roept de penningmeester welwillende medewerking in!

H. TROMP VAN HOLST,
Penningmeester.

## Mededeelingen

### VAN HET HOOFDBESTUUR.

#### Voor de leden in Ned.-Indië.

**De leden die in Ned.-Indië verblijven worden vriendelijk verzocht de door hen verschuldigde contributie aan hem over te maken, zoodra door hen ontvangen is een postwisselformulier en zulks teneinde verdere kosten op de inning dier contributie niet noodeloos te vergrooten.**

**De Hoofdvertegenwoordiger van Oost en West,**
**L. M. F. PLATE.**

#### Informatie-bureau.

Het informatie-bureau der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag, is dagelijks geopend van 10—12 en van 2½—4 uur (des Zaterdags alleen tot 12 uur).

Verkrijgbaar ad *f* 0,25 „Curaçao", naar de laatste gegevens bewerkt door het Bestuur der afdeeling aldaar, welker secretaris, de heer H. J. C. Bodenburg Hellemund gaarne bereid is verdere informatiën omtrent Curaçao aan belanghebbenden te verstrekken.

#### Adresverandering.

Den leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland, aan den Administrateur der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag; in O.-Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den heer L. M. F. Plate, Bromostraat 9, Malang; in Suriname aan den heer M. H. Stephan, Zwartenhovenbrugstraat 35, Paramaribo en in Curaçao aan den heer H. J. C. Bodenburg Hellmund, Willemstad, Secretarissen der aldaar gevestigde Afdeelingen.

### VAN DE REDACTIE.

#### Luchtpost naar Indië.

Met het vliegtuig, dat 15 dezer van Schiphol naar Ned.-Indië is vertrokken, werd 359 K.G. 923 G. post verzonden met een netto gewicht van 325 K.G. 625 G.

De zending bevatte 1020 briefkaarten en postwissels; 21596 brieven t/m. 5 gram; 1813 brieven t/m. 10 gram; 4156 stuks zwaarder dan 10 gram; 309 drukwerken, akten en monsters, zwaarder dan 5 gram; 4372 stuks bestemd voor tusschenliggende landen; tezamen 33266 stuks, benevens 2 postpakketten met een gewicht van 1 K.G. 650 G.

Aangezien het vliegtuig nog juist voor de Kerstdagen in Ned.-Indië zal aankomen, worden de meeste geadresseerden nog juist op tijd verrast met de Kerst- en Nieuwjaarswenschen uit het Moederland.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat de luchtmail ditmaal extra zwaar was.

Zij, die deze gelegenheid verzuimden kunnen dit nog goedmaken door telegrafisch of telefonisch hun Kerstgroeten over te brengen, waarvoor belangrijk verlaagde tarieven gelden.

Voor Nieuwjaarswenschen per luchtpost zorge men,

dat de brieven uiterlijk Woensdagavond 21 Dec. in Amsterdam zijn. Het vliegtuig met de Nieuwjaarspost vertrekt Donderdagmorgen 22 December van Schiphol.

**K. N. I. L. M. nieuws over October 1932.**

Het vervoer op de regelmatige lijnen was iets beneden dat in September, hetgeen te verwachten was, daar het in die maand door bijzondere omstandigheden, o.a. de suikerconferentie, bijzonder hoog was.

Behalve in Medan en Soerabaja werden in October geen rondvluchten gehouden, waardoor het cijfer voor de afgeloopen maand lager is dan in September, toen een heele reeks vluchten in verschillende plaatsen van Java werd gehouden.

In het geheel vervoerde de K.N.I.L.M. 925 passagiers, als volgt verdeeld:

| | |
|---|---|
| Batavia—Bandoeng | 292 |
| Bandoeng—Batavia | 266 |
| Batavia—Semarang—Soerabaja | 141 |
| Soerabaja—Semarang—Batavia | 123 |
| Batavia—Palembang—Singapore | 13 |
| Singapore—Palembang—Batavia | 18 |
| Batavia—Palembang—Pakanbaroe—Medan | 28 |
| Medan—Pakanbaroe—Palembang—Batavia | 19 |
| Speciale- en Rondvluchten | 25 |
| Totaal | 925 |

Het instellen van de goedkoope heen- en weerbiljetten blijkt een groot succes te zijn. Van de passagiers, die in October reisden maakten 52 pct. van deze biljetten gebruik.

Aan vracht werd vervoerd 6083 K.G., aan post 1388 K.G. of ruim 97.000 brieven. Het laatste cijfer is beneden dat van September doordatt geen post per K.L.M. vliegtuig uit Holland aangekomen werd doorvervoerd naar Semarang en Soerabaja. Alle K.L.M. vliegtuigen kwamen n.l. aan op Zaterdag, zoodat de post per trein doorging.

Het gewicht aan luchtpostpakketten was in October meer dan het dubbele van dit in Augustus en September en bedroeg 231 K.G.

Om ook kleinere firma's in de gelegenheid te stellen van deze zeer gewilde reclame gebruik te kunnen maken, werd in Bandoeng een begin gemaakt met het uitstrooien van gecombineerde strooibiljetten waaraan een aantal firma's gezamenlijk konden deelnemen. Het succes was dusdanig groot, dat ook in andere plaatsen deze gelegenheid zal worden opengesteld.

**Luchtpost uit Indië.**

Blijkens mededeeling van de Indische Postadministratie heeft het retourvliegtuig „Pelikaan" van den Holland—Indië-dienst 291 K.G. 640 G. post aan boord, bestemd voor Nederland, benevens 4 pakketten met een brutogewicht van 4 K.G. 250 G.

**Verplaatsing radiospreekcel.**

Te 's-Gravenhage was de spreekcel voor het voeren van radiotelefoongesprekken met Ned.-Indië tot dusver ingericht in het gebouw van het Hoofdbestuur der P. T. en T. aan de Kortenaerkade. Deze spreekgelegenheid wordt overgebracht naar het rijkstelegraaf- en telefoonkantoor in de Prinsestraat, zoodat met ingang van 21 dezer, alle gesprekken, ook de Kerst- en Nieuwjaarsgesprekken, tegen verlaagd tarief voortaan uitsluitend op het kantoor in de Prinsestraat zullen worden afgewikkeld.



## Bestemd voor uitzending naar Nederlandsch-Indië

W. F. H. Plas, adm. Amb. B. B., Witte Rozenstraat 29a, Leiden. — J. S. Krom, idem, Groesbeeksche Dwarsweg 266, Nijmegen.

## In Nederland aangekomen verlofgangers.

B. Kruyne, Opp. Houtv. Boschwezen, p/a. Mw. Kruyne, van Mechelenstraat 11, Amersfoort. — A. J. M. Leroi, contr. v/d. Belastingen, Poste Restante, Den Haag. — A. Nitzsche, schoolhfd. O. W. L. O., Pottebakkerstraat 2, Winschoten. — M. P. A. de Wilde de Ligny, Beheerder 1e Kl. v/h. Landspandhuis te Djember, Nieuwe Straat, Deventer. — Mej. M. C. L. Welter, wnd. Schoolhfd. O. W. L. O., p/a. Fam. Eischhorn, Paleisstraat 15, Amsterdam (C.) — A. E. Heüer, wnd. Kantoorhoofd Dep. Fin., p/a. Ned. Ind. Esc. Mij., 's-Hage. — Mevr. A. Heüer, geb. Royers, Ambt. op wachtgeld laatstelijk 1e Comm. Dep. Fin., adres idem. — V. E. C. v. Bergen, Gouv. veearts 1e Kl. Burg. Geneesk. hulp, Vughterweg 22, 's-Hertogenbosch. — D. v. d. Does, Tijd. wnd. Hfdcontr. P. T. T., Tempsplein 8, Heerlen. — L. F. H. Crijns, sch.hfd. b/h. O. W. L. O., Hommerteralle 8, Amstenrade (L.) — W. Ch. Hilkemeijer, schoolhoofd O. W. L. O., Lischplein 7, Rotterdam. — J. H. Heck, Gouv. veearts, Kijkduinschestraat 149, Den Haag. — P. Tollig, ijker 1e kl., Dienst van het IJwezen, p. a. Hirschfeld, Beukenlaan 60, Schiebroek; P. Geertsma, schoolhoofd O. W. L. O., Woudweg 5, Dokkum.

## Met Pensioen.

J. Roest, Res. v. Riouw en Onderh., Pension D. Paans, Jul. v. Stolberglaan 10, 's-Gravenhage. — W. E. Scheurer, Ass. Res. te Kraksaän, Amberboomstraat 41, Den Haag. — R. R. W. van Gesseler Verschuur, gouv. van Jogjakarta, pension Quist, Stadhoudersplein 17, Den Haag. — Ir. H. L. Welter, hoofd van de afdeeling Nijverheid van het depart. van Landbouw, Nijverheid en Handel, de Perponcherstraat 120, Den Haag.

ADRESVERANDERINGEN.

Mr. A. H. M. Janssen, tijd. 2e Buitengewoon voorzitter v. d. Landraad te Malang, Doezastraat 27a, Leiden. — P. A. Wagner, Hfd. d. Werkplaats b/d. Strafgevangenis te Mr. Cornelis, Dorpsdijk 167a, Rhoon. — K. Landegent, Kap. der Inf. Marconistraat 7, Den Haag. — P. A. van Weel, boekerijbeheerder b/d. Volksraad, Torenstraat A 269, Helvoirt.— H. N. van Beuzekom, stationscommies 1e kl. S. S., v. Boetzelaerlaan 54, 's-Hage. — P. Q. J. v. Leeuwen, Schoolhfd. O. W. L. O., Carpentierstraat 30, Den Haag. — M. de Jong, leeraar b/d. K. Willem IIIschool, Voltaplein 10 boven, Amsterdam. — J. M. Pieters, Ass. Res. b/d. Algem. Bestuursdienst, Anemoonstraat 61, 's-Hage. — H. Rouwerd, Mulo-onderwijzer, Fabristraat 93a, Schiedam. — J. A. van Oosterzee, Arch. B. O. W., L. v. Meerdervoort 415 I, Den Haag. — Mej. C. A. Muller, Cont. 2e K. P. T. T., Zijlweg 66 I, Haarlem. — Mr. C. L. M. v. Son, Lid v. d. Raad v. Just. te Semarang, Statenlaan 106, Den Haag. — C. H. v. Doornum, Ritmeester der Cavalerie, Jul. v. Stolberg 46, Den Haag. — N. H. Verdam, Ir. 1e Kl. P. T. T., Sweelinckplein 45, Den Haag. — B. Wethmar, Contr. 1e Kl. P. T. T., v. Galenstraat 9, Den Haag. — H. Cohen, Gedipl. gezagh. B. B., Amalia v. Solmstraat 91, Den Haag. — M. Waisvisz, Gedipl. Gezaghebber B. B., Huygensstraat 15, Den Haag. — G. A. Brunet de Rochebrune, tijd. wnd. ref. bij het Dep. v. L. N. & H., Goudsbloemlaan 45, Den Haag. — H. Th. Voet, Off. v. Gezondh. 2e kl., Brahmsstraat 15, Amsterdam (C). — G. D. van der Waarden, Off. v. Gez. 1e kl., Verlooren v. Themaatl. 18, Velsen. — L. J. B. Paardekooper, 1e Luit. d. Art. Jachtlaan 71, Apeldoorn. — J. Monteny, Onderl. d. Art., Heer Kerstentstraat 98b, Rotterdam. — J. Bernhard, Werkt. kund. 1e kl. S. S., Begoniastraat 77, 's-Gravenhage. — J. J. F. Fransz, Boekhoouder 1e kl. S. S., Daguerrestraat 82, Den Haag. — W. F. P. Ockerse, Gedipl. gezaghebber B. B., Rue de Stassart 29, Apart. 4, Brussel.

# BIOSCOOPNIEUWS

SEINPOST — SCHEVENINGEN.

MIJN VROUW — DE AVONTURIERSTER.

In de hoofdrollen:

| | |
|---|---|
| Peter Bergmann, bankbediende | Heinz Rühmann |
| Jutta, zijn vrouw, | Käthe von Nagy |
| Silbermann, een agent, | Fritz Grünbaum |

Peter Bergmann, een begaafde, doch zeer nuchtere en zuinige bankbediende, heeft een bekoorlijk, overmoedig vrouwtje. Het eeuwige sparen en op alles beknibbelen begint haar danig te vervelen. Zij heeft een onbedwingbaar verlangen, om aan alles te kunnen meedoen en zal daarom zelf het lot van Peter in handen nemen. In de eerste plaats wenscht zij niet van een uitstapje per tram huiswaarts te keeren, doch per auto. Tot Peter's groote ontsteltenis houdt zij een luxen wagen aan, waarin zich de worstfabrikant Marty bevindt. Jutta stelt haar man voor als bankdirecteur Bergmann te Constantinopel, waarna Marty, die in geldverlegenheid zit en voor zijn onderneming crediet wil opnemen, het echtpaar voor een lunch ten zijnent uitnoodigt. Peter voelt zich bij die verregaande blufferij van Jutta in het geheel niet op zijn gemak. En de situatie wordt nog neteliger, als Jutta haar kostbaarheden en eenig huisraad naar de bank van leening brengt en van het geld, dat zij daarvoor ontvangt, eenige vertrekken in het deftigste hotel huurt, om daar Marty te ontvangen.

In dit critieke stadium duikt een helper op in den persoon van Silbermann, een man, die alles weet en iedereen kent. Hij vermoedt in „directeur Bergmann" iemand gevonden te hebben, wien hij bij het sluiten van transacties, die voor hem provisie zullen afwerpen, behulpzaam kan zijn. Peter is hiervan niet gediend, maar Juttta ziet in zijn hulpvaardigheid een uitkomst. Door Silbermann's toedoen, maakt Juttta kennis met den Amerikaanschen mosterdfabrikant en millionnair mr. Knast, die zijn vrouw, de beroemde zangeres Ileana, is nagereisd, om haar te bewegen, niet meer in het openbaar op te treden.

Ileana, die eveneens in het hotel logeert, weigert echter haar echtgenoot te ontvangen en dat brengt Jutta en Silbermann op een idee: Jutta zal een avondje geven en Ileana en mr. Knast uitnoodigen. Uit dankbaarheid zal mr. Knast dan zeker bereid zijn, haar man crediet te verleenen, waardoor de transactie met Marty in orde zal komen. Dit plan slaagt, maar niet nadat vele moeilijkheden overwonnen zijn, zooals de prima-donna-grillen van Ileana en de poging van Peter, om Jutta naar een sanatorium te doen overbrengen. Ileana laat zich door Jutta's welsprekendheid overhalen om te komen: Mr. Knast is opgetogen over het wederzien en laat zich in die gelukkige stemming gemakkelijk overreden om jaarlijks 10 millioen worstjes van Marty af te nemen. Peter wordt door den dankbaren Marty tot mede-directeur benoemd, Silbermann ontvangt zijn provisie en Jutta is in de wolken met haar villa en luxen wagen.

## Mutatiestaat van 7 tot 18 December '32

| Nieuwe Leden: | Voorgesteld door: |
|---|---|
| Mevrouw M. M. v. Reijendam, Seinpostduin 13, Scheveningen. | den heer D. v. Reijendam, Amsterd. Vaart 250, Haarlem. |
| G. Honig, Stationsstraat 465, Twello. | Secretaris afd. Deventer. |
| Mej. S. A. v. Baaren, Haagweg 67, Delft. | Eigen aanmelding. |
| Mevr. J. W. Dessauvagie—v. d. Noorda, Klimopstraat 12, Den Haag (begunstigster). | Eigen aanmelding. |
| F. J. Beem, Administr. Rietonderneming Kemoedko, Djocja, Java. | Direct. Tehuis Ind. Studenten. |
| M. D. Voors, Ambt. B.B., Balikpapan. | Hoofdvertegenwoordiger O.-I. |

**Adresveranderingen:**

L. F. Cavaljé, thans te Batavia, Grand Hotel Java.
H. H. de Cock, thans wnd. Gouverneur van Djocjakarta, te Djocja.
H. Benit, van Duivenvoordestraat 25, Oegstgeest naar: Terweeweg 114, aldaar.
J. E. P. Brodhaag, van Bentinckstraat 16, Den Haag, naar Fred. Hendriklaan 167, aldaar.
J. A. Vorstman, van Palestrinastraat 22bis, Amsterdam-Z., naar Paloe bij Donggala (Celebes).
H. L. Redeker van Boela (Ceram) naar: Gorinchem, Nieuwe Haven 95.
F. W. P. Roessel, thans Adsp. Contr. te Bangil.
L. A. Jordaan van Boompjesweal 15, Zutphen, naar Laan van Meerdervoort 12, Den Haag.